

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ANGLISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PROBLEMATIKA ČESKÉHO PŘEKLADU SERIÁLU PŘÁTELE

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ladislav Nagy, Ph.D.

Autorka práce: Natálie Benešová

Studijní obor: Bohemistika a Anglický jazyk a literatura

Ročník: 3.

2018

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovení zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 30. 7. 2018

.....

Natálie Benešová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala panu doc. Ladislavu Nagyovi, Ph.D. za trpělivost a nadšení při vedení mé práce. Děkuji také své rodině a přátelům za podporu a tvůrcům seriálu za vytvoření výborného díla.

Anotace

V bakalářské práci se zabývám americkým seriálem Přátelé a vývojem jeho českého překladu. Nejprve se zaměřím na audiovizuální překlad všeobecně, poté zmíním stručný děj a hlavní postavy seriálu. V další části se věnuji první a poslední sérii, kde porovnávám anglickou a českou verzi scénáře a na uvedených příkladech ukazuji nesrovnalosti i nezbytné úpravy, které byly provedeny za účelem lepšího porozumění. Zároveň navrhuji možnosti, jak by překlad do českého jazyka mohl vypadat dnes. Cílem mé práce je dokázat, že vlivem globalizace, internetu a rychlému šíření informací se proměňuje a vyvíjí znalost americké kultury, což má vliv i na překlad.

Klíčová slova: Přátelé, český překlad, americký seriál, sitcom

Abstract

The bachelor thesis focuses on the Czech translation of an American television series Friends. Firstly, I briefly describe the process of audiovisual translation, than I introduce the TV show – its plot and main characters. The next part includes the analysis of the first and the last season; I provide examples of difficulties in translating English dialogues to Czech. The goal of the thesis is to prove that the globalization, the Internet and the faster spread of information; they all influence our knowledge about American culture and, consequently, the Czech translation.

Key words: Friends, Czech translation, American TV series, sitcom

Obsah

Úvod	7
1 Audiovizuální překlad	8
1.1 Typy AVP	8
1.1.1 Dabing	9
1.1.2 Titulky	9
1.1.3 Voiceover	10
1.2 Český dabing.....	10
1.2.1 Historie	11
1.2.2 Vytváření dabingu	12
2 Seriál Přátelé.....	14
2.1 Děj.....	14
2.2 Hlavní postavy	15
3 Analýza překladu	19
3.1 První série	19
3.2 Desátá série	34
3.3 Tabulka výrazů	38
4 Porovnání první a desáté série	39
4.1 Graf porovnání	39
4.2 Příklady jazykových nepřesností	40
Závěr.....	41
Bibliografie.....	42
Internetové zdroje	44
Televizní pořady	45

Úvod

Seriál *Přátelé* se poprvé objevil na obrazovkách amerických televizí v roce 1994, získal si na obrovské popularitě nejen ve Státech, ale po celém světě. Po dobu deseti let, kdy ho stanice NBC vysílala, se v žebříčkách sledovanosti držel na předních pozicích. Představitelé hlavních postav Jennifer Aniston, Courteney Cox, Lisa Kudrow, Matt LeBlanc, Matthew Perry a David Schwimmer se díky seriálu proslavili, ale bohužel většina z nich na tento velký úspěch nenavázala. Během deseti sérií se v epizodních rolích vystřídali světoznámý herci a herečky, za všechny jmenujme například Julii Roberts, George Clooneyho, Brada Pitta nebo Christinu Applegate.

V České republice se *Přátelé* dostali na obrazovky v roce 1997 a i u nás zaznamenali veliký úspěch trvající dodnes. Po revoluci to byl asi první komediální seriál ukazující život mladých lidí v Americe. Vydláždil tak cestu mnoha dalším, které následovali a následují i dnes, jako jsou sitcomy *Chůva k pohledání*, *Ženatý se závazky*, *Teorie velkého třesku* nebo *Jak jsem poznal vaši matku*. O český překlad *Přátel* se postarala tvůrčí skupina Aleny Poledňákové a Vladimíra Tišnovského pod záštitou České televize. V mé bakalářské práci se zabývám právě překladem tohoto seriálu.

V první části se zaměřením na teorii audiovizuálního překladu, stručně popíši jeho typy a detailněji se budu věnovat českému dabingu, jeho historii a současnosti. Zmíním také, jak probíhá proces dabování od překladu až po finální verzi znění, jakou slyšíme v televizi. Následně představím seriál *Přátelé*, nastíním základní dějovou linku a charakteristiku hlavních postav. Poté poskytnu analýzu první a poslední série, na vybraných příkladech demonstрую problematiku překladu, ve kterém dochází k posunu ve významu oproti originální verzi. Uvedu důvody, které nejspíše za těmito posuny stojí, a navrhnou jinou možnost, jak by překlad mohl vypadat dnes.

Cílem mé práce je dokázat, že v první sérii se překlad musel mnohem více adaptovat na domácí prostředí tak, aby český divák bez znalosti amerických reálií snadno pochopil, o čem dialogy pojednávají. V poslední sérii by těchto adaptací a úprav mělo výrazně ubývat, protože vlivem globalizace a internetu měli čeští diváci možnost se mnohem více seznámit s americkou kulturou, a proto tyto úpravy v překladu nejsou nutné.

1 Audiovizuální překlad

V této části se zabývám audiovizuálním překladem (dále AVP), popisuji jednotlivé typy, detailně se zaměřím na český dabing, jeho historii i současnost, jak dabing probíhá a kdo se na něm podílí. Informace jsem čerpala především z publikací *Kapitoly o dabingu* od Sylvie Talpové a *Televizní dabing* Oldřicha Kautského, dále z televizních pořadů *Retro* nebo *Všechnopárty*. Rozšiřující poznatky mi poskytly knihy J. Díaze Cintase a jiné.

Audiovizuální překlad je úzce spojen s vývojem kinematografie zejména v době, kdy se od němého filmu přechází k filmu se zvukem. „Je tomu už moc a moc dávno /krátké dějiny filmu lze relativně měřit takovými pojmy/, kdy vynález zvuku na krátkou dobu ublížil mezinárodnosti filmové podívané. Že na určitou dobu ve filmu zabil i umění, bylo již řečeno. Filmovým magnátům však spíše záleželo na možnostech světové distribuce, a z tohoto hlediska byl vynález zvuku úplnou katastrofou.“ (Kautský, 1969) Jako první snímek se stoprocentně zvukovou stopu se uvádí *Lights of New York* z roku 1929. Od té doby se objevuje potřeba překládat promítané filmy do jazyka srozumitelného pro diváky. S nástupem televize a zvyšující se produkcí televizních pořadů tato potřeba stále sílí a z AVP se stává téměř vědecká disciplína. V zahraničí se objevují první naučné publikace a jako studijní obor se začne vyučovat na vysokých školách. Překladatelé, herci, herečky, zvukaři a režiséři nacházejí nové uplatnění ve filmovém a televizním průmyslu.

1.1 Typy AVP

Audiovizuální překlad má několik podob, mezi tři základní typy patří dabing, titulky a voiceover. Každá z metod má své výhody i nevýhody a také jejich uplatnění se liší stát od státu. V některých zemích jako je například Brazílie, Španělsko, Německo nebo Česko diváci preferují dabing, titulkování cizojazyčných filmů je typické pro Anglii, Portugalsko, Řecko aj. Zejména na internetových fórech se neustále vedou diskuse na téma dabing vs. titulky. Zastánci titulků často argumentují tím, že pokud se díváme na film v originálním znění a překlad si k tomu čteme, rozvíjíme tak svoje znalosti cizího jazyka. To je sice možné, já sama s tím mám velmi dobré zkušenosti, ale pouze za předpokladu, že nějaké základní povědomí o daném jazyce už divák má. Dále pak záleží na kvalitě překladu titulků a také na určité vůli se něco nového naučit. Myslím, že u většiny diváku stále převládá jakási lenost a pohodlnost, a proto volí raději filmy s dabingem. Nehledě na to, že český dabing vždy patřil mezi špičku v tomto oboru. Dle mého názoru má každý způsob svá pro a proti, ale osobně u starších filmů radši sleduji dabované verze.

1.1.1 Dabing

První ze způsobů, jak převést cizojazyčný film nebo pořad do jazyka cílové země, je dabing. Talpová vymezuje pojem umělecký dabing „[...] dabing, který byl zpracován na co nejvyšší profesionální úrovni. Od uměleckého překladu originálních dialogů, který musí kromě faktického obsahu a reálií ctít styl originálu, dodržovat sociální prostředí jednotlivých postav, jejich věk, emoce, přes kvalitní úpravu ctící rytmus, kadenci, synchronnost textu. Tyto dva aspekty pak umožní interpretům, aby dosáhli co nejlepšího hereckého výkonu, jež koriguje a usměrňuje režisér.“ (Talpová, 2013)

Po technické stránce znamená dabing vytváření nové zvukové stopy, která nahradí originální zvuk ve filmu. Tento proces je velmi finančně nákladný a časově náročný, podílí se na něm mnoho lidí včetně herců, hereček, režiséra, zvukaře a někdy i dramaturga. Více o tom, jak natáčení dabingu probíhá, se dozvíte v podkapitole 1.2 Český dabing.

Asi největší výhodou dabingu je celistvost finálního produktu. Divák se nemusí soustředit na čtení titulků a jeho zážitek ze sledování není ničím omezen. Vhodný je i pro lidi, kteří pomaleji čtou nebo neumí číst vůbec, například dětské animované filmy by se bez dabingu neobešly. Na druhou stranu může být zejména náročnější divák někdy okraden o autenticitu zvuku nebo o hercův emocionální prožitek. V tomto případě kvalita dabingu závisí na hereckém výkonu dabéra, profesionalitě a schopnosti zvukaře, to vše pod vedením zkušeného režiséra. Na prvopočátku však musí být výborně zpracovaný překlad.

1.1.2 Titulky

Dalším z typů AVP je titulkování. Georgakopoulou ve své stati odkazuje na Luykena, který „titulky definuje jako kondenzovaný překlad původního dialogu, který se objeví většinou ve spodní části obrazovky ve formě psaného textu.“ (Díaz, 2008) Jelikož se jedná o neúplný překlad replik, divák tak může přijít o některé informace. Tvoření titulků má svá pravidla stejně jako dabing, jak píše Talpová. „Titulky jsou limitovány počtem znaků a dobou, po kterou je titulek na obrazovce umístěn. Většinou je možno použít maximálně šedesát čtyři znaky, které se vkládají na řádky. Tedy třicet dva znaky na jeden řádek. Titulky musejí nabíhat ve stejném časovém kódu jako vyslovovaná replika a zůstat na obrazovce tak dlouho, aby si je divák stačil přečíst. Přičemž platí, že nejdelší doba, pro kterou jsou titulky na obrazovce, je šest vteřin.“ (Talpová, 2013) Zároveň musí splňovat gramatické, sémantické a syntaktické požadavky cílového jazyka. V dnešní době najdeme na internetu velké množství

titulků vytvořených amatéry, kteří tato pravidla nedodržují. Nedá se však říct, že by jejich překladatelská práce nebyla kvalitní.

Titulky jsou jediný způsob překladu, který je vnímán zrakem a ne sluchem, proto je vhodný pro sluchově postižené. V takových případech se text titulků rozšiřuje o popis pohybů, například: klapnutí dveří, tiché kroky nebo smích. Pro zdravého diváka je titulkování vhodné, pokud si chce třeba vylepšit své znalosti původního jazyka nebo mu záleží na autenticitě hereckého projevu. Velkou nevýhodou pro někoho může být pocit, že titulky zasahují do obrazu a divák si tak neužije celkový estetický dojem (samozřejmě v případě, že film nějakou estetickou hodnotu má). I když se v kinech uvádí verze s titulky, pro sledování filmu ve 3D je určitě lepší zvolit dabing, divák si tak může mnohem lépe vychutnat efekty a nemusí se soustředit na čtení. Mezi výhody titulkování musíme započítat i výrazně nižší finanční náklady a menší časovou náročnost, než je tomu u dabingu.

1.1.3 Voiceover

Třetí a nejméně používanou metodou audiovizuálního překladu je takzvaný voiceover. Jedná se v podstatě o druh dabingu, s tím rozdílem, že při voiceoveru se ponechá původní zvuková stopa, akorát se ztlumí, a nová stopa v cílovém jazyce se nahraje přes ni. U nás se tato metoda používá dodnes především u dokumentárních filmů a televizních pořadů. V Polsku, Lotyšsku nebo Litvě se tato varianta tlumočení uplatňuje i v televizních filmech. Snímky promítané v kinech jsou otitulkovány. Voiceover vypadá tak, že jeden mužský hlas, který většinou dabuje všechny herce, pouze předčítá překlad v cílovém jazyce bez téměř žádného hereckého projevu. Obdobně jsou ženským hlasem namluveny i všechny herečky. (Talpová, 2013) Je tedy zřejmé, že takový typ překladu zdaleka nedosahuje kvalit uměleckého dabingu a už vůbec ne toho českého.

1.2 Český dabing

O českém dabingu se vždy mluvilo jako o špičkovém, nejlepším na světě. Režisér Zdeněk Hruška, a s ním i mnoho dalších, považuje za „zlatou éru“ českého dabingu 70. léta minulého století. „Na přelomu osmdesátých a devadesátých let dosáhl u nás dabing mistrovství, které mělo sílu a potenciál se dále umělecky rozvíjet,“ píše ve své publikaci docentka Sylva Talpová. Ať už se postavíme na stranu Hrušky nebo Talpové, jedno je jisté, oba mluví o minulosti, která už dnes bohužel neplatí. Většina tvůrců vidí za úspěchem českého dabingu zejména zkušené herce a herečky, protože se většinou věnovali nejen dabérství, ale i hraní v divadlech, filmech nebo rozhlasových hrách.

1.2.1 Historie

„Prvním česky dabovaným filmem byl americký snímek *Na stopě* (Trailing the Killer) režiséra Hermana C. Raymakera (1893-1944). Dialogy přeložil a dabing režíroval v roce 1933 ing. Miroslav Gebert.“ (Talpová, 2013) Od té doby se rozvíjel nejprve československý a pak český dabing. Po válce byl prvním nadabovaným snímkem *Nebezpečná křižovatka* (Vladimír Korš-Sablin, Alexandr Fajncimmer, 1949). V roce 1949 dále vzniklo první studio pro úpravu zahraničních filmů na Barrandově nebo studio v bývalém kině Sport na pražském Smíchově. Během padesátých let vzrostla produkce filmů ze sedmi na sedmdesát ročně. Když v roce 1954 zahájila Československá televize pravidelné vysílání, část dabingových studií se přesunula tam. S tím bylo spojené i tzv. dabování naživo, při kterém herci dabovali přímo v televizním vysílání, pokud tedy někdo zakašlal nebo se přereknul, nebylo možné to opravit a diváci u televizních obrazovek vše slyšeli. (Retro, 2011)

Během totalitního režimu se cenzura dotkla mimo jiné i překladu a dabingu. Olga Walló zmiňuje jeden příklad za všechny, a to u anglického filmu *Útok lehké kavalérie*, ze kterého se musely vystříhat všechny krvavé scény, délka snímku se tak zredukovala asi na 47 minut. Nakonec film nebyl ani odvysílán, protože herec Jiří Tříška, který ve filmu daboval, emigroval do Kanady. (Retro, 2011) U jiných filmů se dialogy různě upravovaly tak, aby vyhovovaly požadavkům režimu. I přes to vznikaly dabované filmy, které režimu nevadily, s velmi kvalitním překladem, protože pro některé překladatele byl dabing jediná možnost uplatnění, a proto tuto práci dělali s láskou. Jak říká Olga Walló: „Byla to z nouze ctnost, ale byla to ctnost.“

Od konce sedmdesátých let až téměř po revoluci mezi sebou spolupracovali čtyři dabingová studia v Praze, Brně, Bratislavě a Košicích. Po revoluci se otevřela soukromá studia a český dabing zažil obrovský boom. S přívalem nových filmů, seriálů a televizních pořadů především ze Spojených států stoupala i poptávka po dabingu. Kvalita překladů i hereckých výkonů klesala na úkor času stráveného prací. Se zvyšujícím se počtem studií, se snižovala i finanční odměna pro tvůrce. Od devadesátých let se s velkou oblibou prováděl tzv. rychlodabing, který se používá především při překládání reklam, ale i u některých filmů, jak na to vzpomíná Michal Pavlata v pořadu *Všechnopárty*. Pavlata se ve stejném pořadu odkazuje na Olgu Walló, která o rychlodabingu pronesla, že je to „zlatá cesta do pekla na zlatých saních.“ S nástupem nových studií se rozvíjela i technika při natáčení. Smyčkovou metodu, která se používala od padesátých let, nahradily počítače a digitální záznamy, které urychlily a usnadnily práci především zvukařům a režisérům.

1.2.2 Vytváření dabingu

Práce na dabingu začíná v momentě, kdy překladatel dostane do ruky dialogovou listinu a kompletní obrazový i zvukový záznam snímku. Dialogová listina zpravidla obsahuje veškerý originální text dialogů včetně citoslovcí, ovšem může se stát, že nějaké repliky chybí, jsou v nich chyby nebo jsou napsány foneticky. Vojtěch Kostih, český překladatel, v rozhovoru pro Radiožurnál mluví o velmi nízké kvalitě psaných materiálů u animovaného seriálu Simpsonovi, které se píšou v Indii, v tomto případě pak musí překladatel spoléhat na odposlech. Překladatel má za úkol vytvořit nový scénář v cílovém jazyce (v našem případě je to čeština), který musí vycházet z originálního scénáře, ale zároveň se pokouší, aby dialogy zněly přirozeně, odpovídaly české větné stavbě a obsahovaly smysluplné informace. Když je práce na překladu hotova, vezme si českou verzi úpravce dialogů, který provádí adaptaci. Někdy překlad a adaptaci vytváří ten samý člověk.

„Úpravce však musí při tvorbě české verze striktně dodržet technické podmínky dabingu: je nutné, aby česká verze byla vytvořena podle pohybu úst mluvy v originálu, byly dodrženy pauzy, citoslovce, nádechy, výdechy, dechy, kašláni, kokaťáni atd. Úpravce by měl pokud možno respektovat jistá doporučením například zařazení jména v místě, kde ho vyslovuje i originální herec, či použití podobně znějícího slova v originálním jazyce i v češtině (např. „matka, máma“), protože pak je šance na splnění synchronu téměř stoprocentní.“ (Talpová, 2013) Úpravce adaptuje a synchronizuje český překlad tím, že sleduje daný film v originále, předčítá si přeložený text a při tom pozoruje, zda se repliky trefují do pohybu úst. Pokud tomu tak není, může text upravit. Takto adaptovaný scénář předá režisérovi, který může nějaké úpravy ještě přidat. K. M. Walló, otec Olgy Walló, zavedl takzvaný autorský dabing, při kterém jeden člověk zvládl práci překladatele, úpravce dialogů i režiséra. (Retro, 2011)

Režisér pak do jednotlivých rolí obsadí herce a herečky. U některých především amerických studií jako je Pixar nebo Disney, vybírají dabéry na základě castingu. Práce dabingového režiséra se pak velmi podobá té, kterou dělá režisér filmový nebo divadelní. Pomáhá hercům orientovat se v ději, snaží se vybičovat jejich výkony k nejlepšímu výsledku. Dnešní technika umožňuje natáčení podle časových možností dabingových herců a hereček. Někdy se stane, že se dva herci, kteří spolu dabují milostnou scénu nebo hádku, nemusí ani ve studiu sejít, každý natočí své repliky zvlášť a zvukaři je pak sestřihají podle potřeby.

Mistři zvuku hlídají, zda je zvuková stopa synchronní s pohybem úst, pokud tomu tak není, dokáží pomocí technologie potřebné repliky posunout, zpomalit nebo naopak

zrychlit. Dále zjišťují, jsou-li v mezinárodním pásu nahrány ruchy, dechy, výkřiky, sbory, zvuky polibku atd. Někdy je lepší tyto ruchy překrýt předabováním. Mohli jste si všimnout, že v některých filmech s českým dabingem je v pozadí slyšet rozhovor v originálním znění, v jiných je naopak sbor předabován do češtiny. „Dříve na finálním smíchání stop pracovali mistři zvuku spolu s režisérem. Technologické postupy při výrobě dabingu byly mnohem složitější a pracnější. Dnes, kdy je zvykem, že se repliky synchronizují během natáčení hereckých výkonů [...], bývá u finální úpravy jen zvukař. V jeho kompetenci je srovnání úrovně stop s replikami jednotlivých dabérů, vytvoření prostředí akustických efektů tedy zkreslení hlasů z telefonu, z televize, amplionů apod. a smíchání české stopy s mezinárodním pásem tak, aby byly atmosféry co nejpodobnější originálu. (Talpová, 2013)

Při natáčení má u sebe herec český scénář, na obrazovce sleduje film a ve sluchátkách slyší originální znění a někdy již namluvené repliky svých kolegů. Dříve byli ve studiu přítomni všichni herci, kteří v dané scéně hráli. Před samotným natáčením si většinou scénu nazkoušeli, aby jim šlo dabování „naostro“ rychleji. Dnes to díky technickým možnostem není nutné. O to větší práci má režisér, který se snaží udržet herce v roli a pomáhá mu v dialozích, kde mu chybí dabingový partner. O tom, jak to v dabingovém studiu probíhá, byl v tomto roce, samozřejmě s dávkou nadsázky, natočen seriál Dabing street. Název seriálu je inspirován Ferdinandem Krůtou, který Dabing street pojmenoval chodbu s dabingovými studii na Kavčích horách.

2 Seriál Přátelé

Za zrozením amerického seriálu Přátelé (Friends) stojí trojice producentů – Kevin S. Bright, Marta Kauffman a David Crane. Sitcom¹ se natáčel před živým publikem ve studiích Warner Bros. v Californii od dubna 1994 do ledna 2004. Během těchto deseti let získal na obrovské popularitě nejen ve Spojených státech, ale i po celém světě. Pilotní epizodu odvysílala televizní stanice NBC 22. září 1994 a poslední díl měl premiéru 6. května 2004. Bylo natočeno deset sérií s celkovým počtem 236 epizod a na režisérské židli se vystříдалo mnoho jmen například Gary Halvorson, Kevin Bright, Micheal Lembeck nebo Peter Bonerz. Deset epizod dokonce režíroval představitel Rosse David Schwimmer. Sitcom získal mnoho ocenění včetně Zlatých glóbulů i cen Emmy, a to nejen jako celek v kategorii nejlepší komediální seriál, ale cenu obdrželi i jednotliví představitelé hlavních rolí.

2.1 Děj

Hlavní dějová linie se odehrává především na Manhattanu v městě New York, kde žije šestice nejlepších přátel – Rachel Green, Phoebe Buffay, Monica Geller, Joey Tribbiani, Chandler Bing a Ross Geller. Jejich nejoblíbenější činností je vysedávání v kavárně Central Perk a diskutování na různá témata, mezi nejoblíbenější patří milostné vztahy, sex, peníze, rodina, práce a podobně. Seriál získal na oblibě především kvůli humorným scénám, dávce ironie a realisticky pojatým postavám, které mají své klady i zápory.

V pilotním díle se k ustálené pětici dlouholetých kamarádů přidá Rachel, o které se dovídáme, že s Monikou kamarádila již na střední škole, ale v posledních letech se odcizily. Od jejího příchodu se rozběhne dějová linka, která po dobu deseti let sleduje životní osudy šesti hlavních postav – jejich lásky, vztahy, pracovní úspěchy i selhání, ale především přátelství, které je spojuje. Čas vždy neplyne lineárně, v některých epizodách se ve vzpomínkách vrací na střední školu nebo do dětství. Dva díly šesté řady jsou o tom, jaké by mohly jejich životy být, kdyby udělali jiná rozhodnutí.

Pro českého diváka v polovině devadesátých let představoval tento pořad úplně jiný svět. Do té doby se u nás vysílaly americké seriály podobné spíše telenovelám, jako byly Dallas nebo Melrose Place, ale žánr sitcom tu žádné zástupce ze Spojených států neměl. Možná i proto Přátelé získali na takové popularitě, která trvá dodnes. První díl měl premiéru na programu České televize 4. ledna 1997, během dvou let byly odvysílány čtyři řady,

¹ sitcom je zkratka pro žánr situation comedy (situační komedie)

dalších šest sérií následovalo s půlročním až ročním zpožděním po americké premiéře. Poslední díl byl premiérově uveden na stejné stanici 29. prosince 2004. Dnes seriál v několikáté repríze vysílá komerční televize Nova 2 a od ledna 2018 je také dostupný na české verzi Netflixu, ovšem pouze v originálním znění bez českých titulků.

2.2 Hlavní postavy

Rachel Green

Jednu z hlavních postav, Rachel Green, hraje herečka Jennifer Aniston a v české verzi ji dabuje Miriam Chytilová. Rachel se v seriálu poprvé objeví, když ve svatebních šatech vběhne do kavárny Central Perk, kde hledá svoji dlouholetou kamarádku Monicu, poté co uteče ze své svatby. Postupně se dozvídáme, že Rachel pochází z bohaté rodiny a vdát se chtěla kvůli finančnímu zabezpečení, ale na poslední chvíli si sňatek z rozumu rozmyslí. Monica se jí ujme a nechá ji bydlet ve svém bytě. Rachel si najde práci servírky v kavárně, v pozdějších řadách pracuje v módním průmyslu.

Během deseti let trvání seriálu naváže několik vážných vztahů, nejdůležitější je však vztah s Rossem, který trvá přibližně jeden rok, ale během dalších let se k sobě vrací, jednou se dokonce v opilecké nerozváženosti vezmou a následně se zase rozvedou. Na konci sedmé řady Rachel neplánovaně otěhotní a i přes to, že si ji Ross chce vzít, Rachel zůstane svobodnou matkou. Vše vyvrcholí v poslední epizodě, kdy se po všech peripetiích k sobě vrátí.

Dle mého názoru postava Rachel prošla největším charakterovým vývojem. Z rozmazlené, sebestředné dívky, typické prom queen, se stane úspěšná a nezávislá žena i obětavá matka. Její vlastnosti se projevují i na jazykovém projevu. Často používá zdobněliny, někdy mluví ječivým hlasem a občas brečí nebo fňuká. Dbá na svůj vzhled a později pracuje i pro módního návrháře, takže zmiňuje známé módní značky (např. Ralph Lauren nebo Victoria's Secret).

Monica Geller

Tuto postavu ztvární Courteney Cox a v dabingu jí propůjčila hlas Pavla Rychlá. Monica bydlí v bytě po babičce, kam se přistěhuje i Rachel, se kterou se kamarádí od střední školy. Pracuje jako šéfkuchařka v restauraci, ale jejím snem je otevřít si vlastní podnik. Podobně jako Rachel pochází z vyšší střední vrstvy, na vlastní nohy se však postavila mnohem dřív než její nejlepší kamarádka. Stalo se tak především kvůli tomu, že Moničiny rodiče upřednostňovali jejího staršího bratra Rosse, se kterým neustále bojuje o rodičovskou přízeň.

Monica je první, kdo v seriálu promluví a replika „There's nothing to tell. Just some guy I work with.“ v podstatě charakterizuje její osobnost. Monica se snaží o nalezení celoživotního partnera, se kterým by mohla založit rodinu. Po mnoha nepovedených vztazích se zamiluje do Chandlera, za kterého se provdá, a nakonec spolu adoptují dvojčata. Dalšími výraznými vlastnostmi je soutěživost, umanutost, tvrdohlavost a v neposlední řadě posedlost uklízením. Monica má v originálním znění velmi nakřáplý hlas, hlas Petry Rychlé je naopak spíše ječivý. Jelikož je šéfkuchařka, její slovník zahrnuje specifické výrazy, zejména názvy pokrmů, které často pochází z francouzštiny.

Phoebe Buffay

Phoebe si v seriálu zahrála Lisa Kudrow a v češtině ji namluvila Stanislava Jachnická. Tato postava má nejsmutnější životní osud, avšak Phoebe to na sobě nedá znát. Její matka Lilly spáchala sebevraždu, otec rodinu opustil a otčím je ve vězení. Phoebe má dvojče, sestru Uršulu, se kterou nemá vřelý vztah. Její rodinu jí nahrazují přátelé. Později se dozvídáme, že má nevlastního bratra Franka Juniora, se kterým má společného otce. Ve třetí řadě navíc zjistí, že Lilly nebyla její biologická matka, ta skutečná se jmenuje Phoebe (starší) a bydlí v Montague. Lisa Kudrow během natáčení čtvrté řady otěhotněla a tvůrci se rozhodli těhotenství zakomponovat do příběhu. Proto Frank Junior a jeho přítelkyně Alice požádají Phoebe, aby jim dělala náhradní matku, ta souhlasí a na začátku páté série jim porodí trojčata. Phoebe je masérka na volné noze a příležitostná zpěvačka. Během celého seriálu naváže dva vážné vztahy, a to s Davidem a poté s Míkem, kterého si nakonec vezme za muže.

Phoebe od třinácti let vyrůstala na ulici a nikdy nechodila na střední školu, což se projevuje na jejím způsobu vyjadřování, takže nemá daleko k vulgarismům a hrubé mluvě, která ale působí komicky. I přes veškerou snahu neví, jak se má chovat v lepší společnosti, což je nejvíce patrné v sedmém díle deváté řady, kdy se seznamuje s rodiči Mikea. Phoebe je navíc spirituálně založená, proto často mluví o karmě, aurách, věštčyních apod. Zajímá se o ochranu životního prostředí a záchranu zvířat, je zapřísáhlá vegetariánka. Ostatní přátelé o ní mluví jako o "potrhlý hippiezačce". Já osobně ji mám v oblibě kvůli jejímu životnímu optimismu.

Joey Tribbiani

Do role Joeyho tvůrci obsadili Matta LeBlanca a do českého znění byl vybrán Petr Rychlý. Joey pochází z početné rodiny, má sedm sester. Vždycky si přál být hercem, což se mu splnilo, i když nebyl ze začátku úspěšný, později se prosadil jako doktor Drake Ramoray

v telenovele Dny našeho života. Joey bydlí s Chandlerem v bytě naproti Monice a Rachel, později se Chandler přestěhuje k Monice a Rachel i s dcerou Emmou k Joeymu. Joey má italské kořeny, které se projevují především v jeho casanovství a zálibě v ženách, nikdy nenaváže dlouhodobý vztah. Sice se do sebe s Rachel zamilují, ale nakonec se rozhodnou, že bude lepší, když zůstanou jen přáteli. Jako jediný z šestice zůstal na konci seriálu sám. Jeho příběh ale pokračoval ve spin-off seriálu s názvem *Joey*, ve kterém se přestěhoval z New Yorku do Los Angeles za jednou ze svých sester. Pokračování bohužel nebylo tak úspěšné jako *Přátelé*, byly proto natočeny pouze dvě řady.

Joey vystudoval střední školu, ani tam však moc nevynikal, to se projevuje i v jeho dospělém životě. Z šesti přátel je on nejpomalejší a nejmíň chápavý, většinou trvá několik vteřin, než mu některé věci dojdou, tím vznikají komické situace a Joey tak u fanoušků patří k nejoblíbenějším postavám. Někdy má problémy s vyjadřováním, což jenom přispívá k celkovému charakteru „ňoumy“. I přes to je právě on autorem nejznámější hlášky z celého seriálu „How you doin'?“ (Tak jak to jde?). Jak je poznat z příjmení Tribbiani, Joey pochází z rodiny italského původu, sám však umí italsky pouze nadávat.

Chandler Bing

Role Chandlera Binga patřila herci Mattew Perrymu a jako jediný měl v české verzi dva dabéry – Rostislava Čtvrtlíka a Aleše Procházku, jehož hlas můžeme slyšet v druhé polovině páté série. Chandler neměl jednoduché dětství, jeho rodiče se rozvedli, když byl malý. Jeho matka píše erotické romány a otec zpívá v transvestitské show v Las Vegas. Rozchod rodičů znamenal Chandlera natolik, že není schopný navázat vážný vztah. Chandler své pocity a náklonost skrývá za silnou vrstvou ironie a sarkasmu. Často si z ostatních přátel utahuje nebo do nich bezostyšně rýpe. Jeho nejvýznamnější přítelkyně byla Janice (Maggie Wheeler) s nepříjemně ječivým hlasem, její výkřik „Oh my god!“ (Ach můj bože!) se stal legendárním. Během prvních tří sérií se s ní Chandler několikrát rozejde a opět sejde, i přes námitky ostatních, kteří Janice nemají rádi. Její postava se průběžně objevuje v epizodních výstupech do konce seriálu. Strach ze závazků překoná až s Monikou, kterou si nakonec vezme, a společně adoptují dvojčata.

Chandler bydlí s Joeym, kuřetem a slepicí v bytě naproti Monice. S Rossem se kamarádí od střední školy, kde spolu hrávali v kapele. Chandler pracuje ve velké firmě, kde se zabývá statistickou analýzou a rekonfigurací dat, avšak práce ho nenaplňuje. Až v deváté řadě dospěje k rozhodnutí dát výpověď a najde si místo stážisty v reklamní agentuře, kde nakonec získá pozici asistenta. Postava Chandlera je mezi fanoušky oblíbená kvůli jeho

cynismu, ironickým poznámkám a nekonečným vtípkům. Jeho styl mluvy je náročný na překlad, protože často používá vlastní vymyšlené fráze, které v češtině nemají ekvivalenty nebo využívá hravosti anglického jazyka, jako jsou například dvojsmyslné výrazy nejčastěji se sexuální podtextem.

Dr. Ross Geller

Ross je Moničin starší bratr a u rodičů je výrazně upřednostňován, proto se svou sestrou vede boj o jejich přízeň. Ross byl od dětství nadšeným vědátorem, to mu vydrželo až do dospělosti a jako jediný z přátel získal doktorský titul v oboru paleontologie. Pracuje v historickém muzeu, ale v páté řadě ho propustí kvůli agresivnímu chování. Naštěstí se vše v dobré obrátí a Ross si vybuduje kariéru univerzitního profesora.

V první epizodě se dozvídáme, že se právě rozvedl s Carol, která si uvědomí svoji homosexuální orientaci a naváže vztah se Susan. Ovšem hned v následujícím díle Rosse šokuje, když mu oznámí, že je v jiném stavu. Na konci první řady se třem rodičům narodí syn Ben. Štěstí v lásce se Rossovi vyhýbá i nadále. Začne sice chodit s Rachel, do které je zamilovaný od deváté třídy, ale rozejdou se kvůli Rossově nevěře. Během dalších let se opět sejdou a rozejdou, v osmé sérii Rachel otěhotní a narodí se jí dcera Emma. Mezitím se Ross stačí dvakrát oženit a zase rozvést. V poslední epizodě seriálu se k sobě s Rachel vrátí a tentokrát už snad napořád.

Ross je velmi inteligentní, což se projevuje i na jeho vyjadřování. Mluví spisovně, proto si z něj ostatní často dělají srandu, a nerad používá vulgarismy. Má tendence poučovat ostatní nebo s oblibou dává přednášky o paleontologii, čímž přátelé nudí, a ti pak předstírají spánek. Ross je velmi nervózní, když mluví se ženami, dostává se tak do trapných, ale zároveň komických situací. Je známý pro své zdrcené a smutné ‚Hi‘ (Ahoj), které od něj slyšíme pokaždé, když se stane něco vážného.

3 Analýza překladu

Při analýze překladu jsem vycházela z originálního amerického a adaptovaného českého znění jednotlivých epizod tak, jak se vysílaly v televizi. Jednotlivé verze jsem porovnávala na základě odposlechu, kdy jsem si nejprve pustila čtyři až pět replik anglického znění a poté jsem stejný úsek sledovala v češtině. Věty, které se mi zdály problematické, jsem si vypisovala a zpětně jsem revidovala, jak velký je posun ve významu v porovnání s originálem. Vybrané věty jsem následně rozdělovala do dvou kategorií podle toho, jestli k adaptaci došlo z důvodu týkajících se reálií nebo jazyka. Pro ilustraci jsem vybrala příklady, které se mi zdály zajímavé a většinou se řadí do kategorie reálií.

3.1 První série

V první řadě seriálu Přátelé se seznamujeme se šesticí nejlepších kamarádů, poznáváme jejich charakter, rodinné a milostné vztahy. Sledujeme počátek dlouholeté tradice společných oslav díkuvzdání nebo silvestra. Pozorujeme několik životních změn u hlavních postav, tu nejzásadnější u Rosse, který se jako první stane rodičem. Pokud se zaměřím na překlad první série, ráda bych zmínila všeobecné tendence objevující se v této řadě.

Za prvé je to poněkud homofobní překlad některých podstatných a přídavných jmen, které jsou použity v souvislosti s Rossovou bývalou manželkou. Carol si uvědomí svoji homosexuální orientaci a v epizodách první řady se na toto téma často diskutuje. V angličtině zazní spojení jako ‚lesbian lover, gay nebo homosexual‘, což jsou politicky korektní výrazy. V postkomunistickém období devadesátých let se v češtině setkáváme s překladem typu ‚je na ženský, není na mužský nebo zvláštní láska‘, slovo ‚lesba‘ zazní pouze jednou.

Za druhé se v americké angličtině často používá výraz ‚guys‘ například v oslovení ‚hey guys‘ nebo ve větě ‚Have you guys seen this movie?‘ apod. Slovo ‚guys‘ v těchto případech většinou označuje množné číslo zájmena ‚you‘, a tudíž není nutné ho vždy překládat, stačí české sloveso převést do množného čísla. V české verzi však častěji uslyšíte ‚guys‘ přeložené jako ‚lidi‘.

Za třetí velmi oceňuji, že v českém překladu dialogů byla použita běžná mluva, nikdo z hlavních postav nemluví striktně spisovným jazykem. Konverzace tak působí velmi uvolněně a realisticky. Ostatní si sice v jednom z dílů dělají srandu z Rosse a jeho vybrané mluvy, ale v tomto se případě se jedná spíše o lexikologii a jaké výrazy si Ross vybírá, než o fonetickou výslovnost.

Za čtvrté se setkáme s jevem, který se praktikuje v českém dabingu všeobecně, tj. zjemňování vulgarismů. Během deseti řad seriálu všichni řeknou nejméně jedno sprosté slovo nebo spojení. Do češtiny se ale překládají velmi mírnými výrazy nebo jsou úplně vypuštěny. V neposlední řadě bych chtěla vyzdvihnout výborný překlad Phoebiných písniček, kterých se v celém seriálu objeví několik a všechny si i v češtině udržují vtípnost a originalitu, jakou do nich v původním znění Phoebe vnáší.

Epizoda 01x01 (The One Where Monica Gets a Roommate/Pilot, Zrušená svatba)

Historicky první scéna seriálu se odehrává v kavárně Central Perk, kde sedí Joey, Monica, Phoebe s Chandlerem a povídají si o Moničině rande. Hned v tomto rozhovoru jsem našla několik nesrovnalostí. Za zmínku stojí věta, kterou pronese Monica: „It’s just two people going out to dinner and **not having sex**.“ V českém znění Monica řekne: „Dva lidi jdou na večeři a **nic jinýho**.“ Myslím, že se zde záměrně vypustilo spojení "mít sex" a bylo nahrazeno spojením "nic jinýho" tak, aby se autoři české verze vyhnuli poněkud kontroverznímu tématu – mít sex na jednu noc. Dnes by překlad mohl vypadat následovně: „Dva lidi jdou na večeři a nemají sex.“ Tato verze nejen, že se přiblíží původnímu znění, ale i lépe odpovídá pohybu úst.

Dále na scénu přichází Ross, kterého právě opustila manželka Carol a ujišťuje ostatní, že bude v pořádku: „I’ll be fine, alright? Really, everyone. I hope, she’ll be really happy.“ Na to Monica odvěti: „**No, you don’t**.“ A Ross jí přitaká: „**No, I don’t. To hell with her, she left me**.“ V překladu je uvedeno, Ross: „Budu v pořádku, bez obav. A doufám, že ona bude šťastná.“ Monica: „**Ale ty ne**.“ Ross: „**Za to ona jo, když opustila mě**.“ V originále Monica negativně reaguje na Rossovo přání, aby byla Carol šťastná, zatímco v češtině říká Rossovi, že nebude šťastný on. Tímto dojde i k zjemnění a posunu v Rossově odpovědi. Anglická verze oproti té české vyzní drsněji a nenávislněji díky slovu ‚hell‘. Já bych se v tomto případě opět snažila přiblížit původnímu znění, takže by překlad mohl být takto, Ross: „Budu v pohodě, jasný? Vážně. A doufám, že bude šťastná.“ Monica: „Nedoufáš.“ Ross: „To teda ne. K čertu s ní, když opustila ona mě.“

Do kavárny poté vstoupí Rachel ve svatebních šatech a hledá Moniku, protože právě utekla od oltáře a nikoho jiného ve městě nezná. Rachel ostatním vysvětluje, proč opustila svého nastávajícího manžela: „...and that’s when it hit me – **how much Barry looks like Mr. Potato Head**. You know, I mean, I always knew he looked familiar, but...anyway.“ Rachel přirovnává Barryho k figurce Mr. Potato Head. Tato plastová hračka se v Americe vyráběla od padesátých let a byla velmi populární. Dokonce se stala jednou z postav

v animovaném filmu Toy Story: Příběh hraček, který se v amerických kinech poprvé objevil v roce 1995, u nás pak o rok později. I když by český divák Pana Brambůrka mohl znát, v překladu se neobjeví „...že jsem si řekla – **proč já si toho blba mám brát?** Chápejte, věděla jsem, že není krasavec, ale...to je fuk.“ Dá se předpokládat, že v té době postava Pana Brambůrka nebyla příliš známá pro domácí publikum, její popularita stoupala až s dalšími dvěma pokračováními filmu v letech 2000 a 2010. Z tohoto důvodu by se dnešní česká verze mohla přiblížit té anglické „... a pak mi to došlo – jak moc Barry vypadá jako Pan Brambůrek. Však víte, vždycky jsem věděla, že mi někoho připomíná... no nic.“

V další scéně se nacházíme u Moniky v bytě, kde Rachel telefonuje se svým otcem a ostatní sledují telenovelu. Herci v televizi hovoří španělsky a Monica hádá, o čem asi mluví: „**I'm guessing that he bought her the big pipe organ and she's not really happy about it.**“ V české epizodě je přeložen do češtiny i rozhovor v televizi a Monica ho komentuje: „**Ona ho nemá příliš v lásce, to já hned poznám.**“ Nejen že replika neodpovídá originálu, ale situace navíc ztrácí na vtipnosti. Dle mého názoru zde tvůrci chtěli poukázat na neschopnost Američanů naučit se jiný cizí jazyk a zároveň také na to, že je neznalost španělštiny neodradí od sledování programu pochybné kvality. Nehledě na fakt, že Monika reaguje na varhany, před kterými dvojice v televizi vede rozhovor, ale evidentně nejsou jeho tématem. V tomto případě by španělský dialog mohl zůstat nepřeložen a Moničin komentář by mohl znít následovně: „Hádám, že jí koupil ty varhany a ona z nich není nadšená.“ Tím by byl zachován, jak záměr tvůrců, tak i humornost celé situace. Obdobný příklad najdeme i v sedmnáctém díle první série.

Později se děj přesouvá do Rossova bytu, kde Chandler a Joey pomáhají Rossovi stavět nábytek, když přijde řeč na Rossovo nevydařené manželství. Joey se mu pokouší vysvětlit, že je mnoho dalších žen, se kterými může navázat vztah: „**You got married. You're were like what? Eight?**“ Joey si z Rosse v podstatě utahuje a snaží se mu naznačit, že se ženil moc mladý. V češtině se tento smysl vytrácí, protože Joey řekne: „**Když ses ženil, koliks' jich měl? Osm?**“ Naznačuje tak, že měl Ross sex s osmi ženami, což ale není pravda. Tato věta tedy v kontextu nedává moc velký smysl, proto by správnější varianta vypadala následovně: „Když ses oženil, bylo ti tak kolik? Osm?“ Samozřejmě by musela být pronesena ironicky.

Epizoda 01x02 (The One with the Sonogram at the End, Složité vztahy)

Ve druhém díle se odehrávají dvě dějové linie. První je o Rossovi, který se od své bývalé ženy Carol dozvídá, že s ním čeká dítě, a v té druhé má Rachel vrátit Barrymu zásnubní prsten. Bohužel zjistí, že prstýnek ztratila a ostatní se jí snaží pomoc ho najít. Joey se jí ptá, kdy ho viděla naposledy a Phoebe sarkasticky poznamená: „**Doy**, probably right before she lost it.“ Chandler reaguje na použití netypického citoslovce: „**You don't get a lot of "doy's" these days.**“ V českém znění Phoebe žádné citoslovce neřekne: „Hádej, zřejmě před tím, než ho ztratila.“ Tudíž Chandler jen poznamená: „Ty holky je sem opravdu škoda.“ I když má překlad jiný význam, Phoebina ironie použitá v anglické variantě zůstává zachována a divák tak není připraven o možnost se zasmát. Pokud bychom se chtěli více přiblížit originálu, těžko bychom hledali citoslovce, které by mělo podobný význam. ‚Doy‘ se v angličtině používá pro vyjádření ironického souhlasu nad zbytečnou poznámkou konverzačního partnera. Představme si situaci, kdy dva lidé vstoupí do vyhřáté sauny a jeden z nich řekne: „It's really hot in here,“ a druhý odpoví: „Doy!“ míní tím, že tato věta je pronesena zbytečně. V angličtině se může toto citoslovce nahradit slovy ‚duh‘² nebo ‚no kidding‘ a v hovorové češtině se používá spojení ‚ne asi‘ či ‚no nekecej‘.

Při sledování Rossovi dějové linie se ocitáme v gynekologické ordinaci, kde je Carol na vyšetření za přítomnosti Rosse a Caroliny současné partnerky Susan. Ross se snaží navázat konverzaci: „So..huh...we're just waiting for...huh...“ Carol ho doplní: „**Doctor Oberman**,“ Ross pokračuje: „Okay...and is **he**...“ ale Susan ho opraví: „**She**...“ Ross přitaká: „Of course, she...She familiar with our special situation?“ a rozhovor dále pokračuje. Na Rossovi je vidět, jak ho znervózňuje představa, že se k jeho bývalé manželce a její přítelkyni přidá ještě třetí žena. U této situace je z lingvistického hlediska zajímavé, že v angličtině se u substantiva ‚doctor‘ a příjmení ‚Oberman‘ nerozlišuje mužský nebo ženský rod, proto Susan Rosse opraví, až při použití zájmena ‚he‘ na ‚she‘. V české verzi je tento problém sice vyřešen elegantně, ale objeví se jiný, když se Ross zeptá: „Takže teď čekáme jenom na...“ Carol řekne: „**Na volný termín**,“ Ross přikývne: „Na volný termín...a ten doktor je...“ Susan mu naznačí: „**Žena**...“ Ross se nervózně ošije: „Aha...huh...ovšem, že to je žena...Takže je informovaná o naší zvláštní situaci?“ Odhaduji, že zde tvůrci

² PECKHAM, Aaron. *Urban dictionary: fularious street slang defined*. Kansas City, MO: Andrews McMeel Pub., 2005. Print. ISBN 0-7407-5143-3

českého znění zvolili spojení ‚na volný termín‘, protože má stejný počet slabik jako ‚Doctor Oberman‘ a současně odpovídá synchronizaci otevírání úst a zvuku. Nenapadá mě jiné řešení, než jaké je uvedeno. Pokud chceme, aby byla z dialogu poznat Rossova naděje, že se osazenstvo v ordinaci genderově vyváží příchodem doktora a právě Susan je ta, která mu tuto naději má vzít, nemůže Carol jako první říci, že čekají na doktorku.

Epizoda 01x03 (The One with the Thumb, Konečně ten pravý)

V úvodní scéně třetího dílu sedí všichni v kavárně, diskutují o "jazyku randění" a co určité fráze znamenají. Joey uvádí příklad: ‚It's like dating language. **You know like ,It's not you' means ,It is you'.**‘ To je typická věta, kterou lidé používají při rozchodu a snaží se neranit jejich city. Pokud se třeba muž rozchází se ženou a řekne: ‚It's not you, it's me,‘ chce ženu ubránit před sebeobviňováním z nepovedeného vztahu. Na druhou stranu oba dobře ví, že je to částečně lež používaná za účelem zmírnit případnou emocionální bolest. Ovšem tato věta (stejně tak jako její skrytý význam) je tolik známá, že ji lidé, především ženy, slyší neradi a naopak je dokáže rozčílit. Obdobně se stejným účinkem používá i fráze ‚let's stay friends‘. V našem prostředí se s takovými větami příliš nesetkáváme, tedy aspoň tomu tak nebylo v polovině devadesátých let. Možná i proto Joey v češtině řekne: ‚To je prostě namlouvací hantýrka **jako třeba ,S tebou někdy' znamená ,Jdeme na to'.**‘ Obě spojení mají úplně jiný význam než originál i se použijí v jiné situaci. Dnes by se dal použít doslovnější překlad Joeyho repliky: ‚To je prostě namlouvací hantýrka jako třeba ‚není to tebou' znamená ‚je to tebou' (popřípadě ‚není to tvoje vina' znamená ‚je to tvoje vina').‘

Další příklad uvede Chandler: ‚Or ‚**You're such a nice guy' means ,I'm gonna be dating leather-wearing alcoholics and complaining about them to you'.**‘ Chandler tím chce říct, že větu ‚You're such a nice guy' používají ženy, když s mužem nechtějí navázat milostný vztah, ale pouze platonické přátelství, protože se jim líbí jiný muž, který je špatný nebo nějakým způsobem nebezpečný, což ženy přitahuje. Avšak si pak na toho nebezpečně přitažlivého muže stěžují svému platonickému příteli. V české verzi Chandler říká něco jiného: ‚Nebo ‚**Ty jsi tak hodnej' znamená ,O tom, s kým ti zase zahejbám, nebudu přece vykládat zrovna tobě'.**‘ Stejně jako u Joeyho repliky i zde by se význam mohl zachovat podle originálu: ‚Nebo ‚Ty jsi tak milej kluk' znamená ‚Radši chodím s grázlama, ale stěžuju si na ně u tebe‘.‘ Zajímavé je, že další dva příklady s podobnou tematikou, které uvede Phoebe a Monica, jsou přeloženy přesně.

V další scéně sedí Monica a kluci opět v kavárně, když Rachel přináší objednané nápoje a podává jim je: ‚All right, don't tell me, don't tell me... **decaf cappuccino for Joey,**

coffee black, **latte** and an ice tea...“ Pro Američany naprosto běžná věc, ale u nás v té době cappuccino bez kofeinu nebo latté znal jen málokdo, proto zní objednávka v češtině trochu jinak: „Nenapovídejte mi, ticho... Takže **cappuccino chtěl Joey**, černý kafe, **máta** a ledový čaj...“ V Českém národním korpusu³ je nejstarší záznam o slově latte z roku 2006 a o spojení káva bez kofeinu z 2007, těžko bychom mohli očekávat, že průměrný český divák bude v roce 1996 považovat tyto nápoje za běžné. Proč bylo zvoleno slovo ‚máta‘ namísto ‚latte‘, je asi zřejmé - odpovídá počtem slabik i synchronizaci pohybu rtů a zvuku. V šestnácté epizodě této série si dvě ženy objednávají ‚two caffè lattes‘ a do češtiny je to přeloženo jako ‚dvě bílé kávy‘, což se ‚latte‘ blíží mnohem více než ‚máta‘. Dnes by tato adaptace byla zbytečná, jediný problém by mohl vzniknout u ‚decaf cappuccino for Joey‘, protože doslovný překlad ‚cappuccino bez kofeinu pro Joeyho‘ by byl moc dlouhý, stačilo by ‚cappuccino bez kofeinu‘.

Epizoda 01x04 (The One with George Stephanopoulos, Náplast na smutek)

V tomto díle si holky uspořádají pyžamový večírek a kluci vyrazí na hokejový zápas. Chandler s Joeyem pozvou Rosse na hokej k jeho narozeninám, ale Ross jejich úmysl odhalí: „That's funny, my birthday was seven months ago,“ Joey: „So?“ Ross: „So, I'm guessing you had an extra ticket and couldn't decide which one of you got to bring a date, huh?“ Chandler to ironicky okomentuje: „Well, aren't we **Mr. The glass is half empty**.“ Rossova replika je přeložena přesně, až na malý detail – česky řekne, že měl narozeniny před půl rokem. Chandler na druhou stranu řekne v češtině něco úplně jiného: „Pořád říkám, že je tě u pračlověků škoda.“ Překlad se tak vyhne problematické frázi **Mr. The glass is half empty** a zároveň opět pozmění význam. Toto spojení se v anglickém jazyce používá v souvislosti s lidmi a jejich pohledem na svět. Pokud je tento pohled pesimistický můžeme to vyjádřit právě pomocí fráze ‚the glass is half empty‘ (sklenice je napůl prázdná), jako opak slouží spojení ‚the glass is half full‘ (sklenice je napůl plná), které vystihuje optimistické hledisko. V originále se Chandler tedy snaží naznačit, že Ross se na situaci dívá negativně, zároveň použije ironický tón, takže nakonec jeho poznámka vyplyne jen do přátelského rýpnutí.

³ Křen, M. – Cvrček, V. – Čapka, T. – Čermáková, A. – Hnátková, M. – Chlumská, L. – Jelínek, T. – Kovaříková, D. – Petkevič, V. – Procházka, P. – Skoumalová, H. – Škrábal, M. – Truneček, P. – Vondříčka, P. – Zasina, A.: *SYN2015: reprezentativní korpus psané češtiny*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2015. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

V české verzi Chandlerův komentář vyzní spíše jako pochvala za Rossovu bystrost, se kterou odhalil vypočítavost svých kamarádů. V tomto případě by byl doslovný překlad komplikovaný, protože ‚Pan Sklenice napůl plná‘ zní krkolomně. Mohl by se použít volnější překlad například ‚Pan Hnidopich, Pan Vidím vše černě nebo Pan Vždy nespokojený‘.

Rachel dostane první výplatu za práci v kavárně, bohužel její částka není vysoká a Rachel se tak poprvé v životě potýká s nedostatkem peněz. Popudí ji telefonát z banky kvůli nezvyklé aktivitě na jejím účtu a ptají se jí, jestli je v pořádku. Rachel se rozčílí: „They wanna know if I'm okey...Okey, let's see! Well, let's see, the **FICA** guys took all my money, everyone I know is either getting married or getting pregnant or getting promoted and I'm getting coffee and it's not even for me!“ V českém znění je celá věta dobře až na jednu výjimku: „Ptají se, jestli se mám dobře, když je to tak zajímavá, klidně jim to řeknu. Takže **ten blb** mi sebral všechny peníze, všechny kamarádky se buď vdávají, jsou těhotný nebo je povýšili a já jenom vařím kafe a ani to není pro mě!“ Problém se objevil u ‚the FICA guys‘, což je v české verzi nahrazeno spojením ‚ten blb‘. FICA je zkratka pro Federal Insurance Contributions Act⁴ – opatření, podle kterého zaměstnanec musí odvádět z každé výplaty sociální pojištění, podobně jako tomu je u nás. Zajímavé je, že v předešlé scéně v kavárně, kde Rachel otevře obálku s výplatní páskou a zeptá se ostatních: „Who is **FICA**? Why's he getting all my money?“ FICA je přeneseno do češtiny jako FinÚř: „Kdo je to **FinÚř**? Proč mi bere prachy?“ Myslím, že použití zkratky pro finanční úřad je zde zcela na místě a není mi jasné, proč se nevyužila i v další scéně. Zřejmě ‚ten blb‘ odkazuje na finanční úřad, ale dalo by se to říci srozumitelněji například jako ‚ten blbej úřad, sociálka případně i bernák‘ nebo samozřejmě je tu možnost zopakovat ‚FinÚř‘.

Holky pokračují v dámské jízdě v Moničině bytě, hrají hry, popíjejí alkohol a stěžují si na život. Rachel se stále nemůže vyrovnat se svojí situací a Monica s Phoebe se jí snaží rozveselit. Phoebe ji uklidňuje, když ji přirovnává k Jackovi z pohádky o kouzelných fazolích: „See, he [Jack] gave up something, but than he got those magic beans and than he woke up and there was this big plant outside of his window full of possibilities and stuff and he lived in **a village** and you live in **THE Village**.“ Toto je ukázka vtipné jazykové hry, která se do českého jazyka stěží přenese. Jack z pohádky bydlí v nějaké vesnici, jak se pozná z použití neurčitého členu ‚a‘, zatímco přátelé bydlí v části Manhattanu, která se jmenuje Greenwich Village, zkráceně The Village⁵ s určitým členem ‚the‘. Phoebe navíc na člen ‚the‘

⁴ „Federal Insurance Contributions Act (FICA)“. *Bankrate.com*. N.p., 2018. 7. července 2018.

⁵ HARRIS, Luther S. *Around Washington Square: An Illustrated History of Greenwich Village*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2003. ISBN 978-0-8018-7341-6.

přidá důraz, tím chce Rachel přesvědčit, že i ona dostane kouzelné fazole a její život se obrátí k lepšímu. Bohužel tato jazyková hra se do češtiny nepromítne: „Taky se něčeho vzdal, ale dostal kouzelný fazole. Jednou se vzbudil a uviděl tu obří kytku před svým oknem, která mu nabízela spoustu šancí a žil v malý **vesničke...velký asi jako New York**.“ Nabízí se jiné řešení, které by mohlo fungovat trochu lépe: „...žil v malý **vesnici** a ty **žiješ ve Village**.“ I přes to se však humornost hry vytrácí.

Epizoda 01x05 (The One with the East German Laundry Detergent, Praní špinavého prádla)

V tomto díle je zajímavá scéna, ve které jsou Joey s Monikou na dvojitém rande s Angelou a Bobem. Monica šla na rande v domnění, že Angela a Bob jsou sestra a bratr, proto je v restauraci velmi překvapená, jak vřelý sourozenecký vztah mezi sebou mají. Zděšeně odejde od stolu, aby se Joeyho zeptala: „Oh my god!“ Joey: „What?“ Monica: „Hello?! Were we at the same table? **It's like cocktails in Appalachia!**“ Tento výrok je neznámý i pro Američany, ve většině příspěvků na různých fórech píše, že jej poprvé slyšeli až v Přátelích. Jeho smysl si vykládají nejčastěji jako koktejly/party v Apalačských horách. Appalachia je region v rozprostírající se v okolí Apalačských hor⁶ dříve známý svojí izolací a nevzdělaným obyvatelstvem, proto se říká, že mezi příbuznými docházelo k incestu. Z toho plyne Moničina reakce – je to tu jako na party v Appalachii, kde spolu sourozenci mají sex. Není tedy divu, že v češtině Monica řekne: „Pane bože!“ Joey: „Co je?“ Monica: „Vzbuď se! Co pak nevidíš, že po sobě lezou?! **Jako nadržžený křečci!**“ Tato česká adaptace mi přijde jako elegantní řešení. Kdybychom se drželi původního scénáře a Monika by řekla: „Haló?! Sedíme u stejného stolu? **Je to tam jak na párty v Appalachii!**“ Jsem si jistá, že domácí divák by byl ztracen podobně jako ten americký.

Epizoda 01x06 (The One with the Butt, Životní šance)

V šestém díle má Joey šanci prorazit jako filmový herec, když mu agentka nabídne roli dabléra pozadí Al Pacina. Joey je z nabídky nadšen, protože Al Pacino je jeho velký vzor. Když ale přijde šťastnou novinu sdělit ostatním, stydí se za svou roli: „My agent has just got me a job in the new Al Pacino movie!“ Monica se ptá: „What's the part?“ Joey se vyhýbá odpovědi: „Can you believe it? Al Pacino! This guy's the reason I became an actor! **I'm out of order? Pfff, you're out of order! This whole court room is out of order!**“ Phoebe se

⁶ ABRAMSON, Rudy. HASKELL, Jean. *Encyclopedia of Appalachia*. Knoxville: University of Tennessee Press, c2006. ISBN 1-57233-456-8.

také ptá: „Seriously, what's the part?“ Joey stále kličkuje: „**Just when I thought I was out, they pull back in.**“ Až napotřetí se přizná ke směšné úloze, kterou má ve filmu hrát.

Zvýrazněné pasáže jsou repliky ze dvou významných filmů, kde hrál Al Pacino. Tím prvním je snímek z roku 1979 s názvem ...And Justice For All (...a spravedlnost pro všechny).⁷ Pacino zde ztvárnil právníka Arthura Kirklanda a věty (i když ne doslova přesně) pochází z jeho plamenné závěrečné řeči u soudu. Další citát, který Joey řekne, je z třetího pokračování kultovního díla Godfather (Kmotr) natočeného v roce 1990.⁸ Don Michael Corleone (Al Pacino) se snaží oprostít od mafiánských praktik, ale bohužel se mu to nedaří a také na to doplatí. V českém překladu se citáty neobjeví: „Chápete, lidi? Al Pacino! Kvůli němu já jsem se rozhod hrát! **Se mnou si nehraj! Zmaluju ti ksicht! Všem vám tady zmaluju ksichty!**“ Phoebe: „Povídej, jaká je to role?“ Joey: „**On si myslel, že mi zdrhne, ale já jsem si na něho došláp!**“ Nenašla jsem film, ze kterého by mohly tyto věty pocházet, proto předpokládám, že byly vymyšleny českými tvůrci tak, aby vystihovaly Joeyho gestikulaci. Oba Paciniho filmy byly uvedeny i u nás. Snímek ...And Justice For All měl premiéru na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech v roce 1980 a Al Pacino zde získal ocenění v kategorii nejlepší mužský herecký výkon. The Godfather: Part III se do českých kin dostal v roce 1993 a podle desetkrát vyššího počtu hodnocení na portálu ČSFD usuzuji, že je i mnohem populárnější. Dle mého názoru v české verzi seriálu měly být použity repliky tak, jak zní v nadabovaných Pacinových filmech.

Epizoda 01x07 (The One with the Blackout, Bez proudu)

V tomto díle vypadne proud a celý New York se ponoří do tmy. Chandler zůstane uvězněn ve vestibulu banky, když se zavřou automatické vchodové dveře a nejdou otevřít, není tam ale sám. Uvidí mladou ženu a uvědomí si, že je to známá modelka. Slyšíme jeho myšlenky: „Oh my god! It's her. **It's that Victoria's Secret model...**something Goodacre.“ Slečna mezi tím zvedne mobilní telefon a řekne: „Hi mum, it's Jill.“ Chandlerovi se potvrdí jeho domněnka: „She's right. It's Jill, Jill Goodacre.“ Na tomto místě bych se chtěla zastavit u **Victoria's Secret model**. Victoria's Secret je známá módní značka spodního prádla pro ženy, která byla založena v roce 1977 v San Francisku Royem Raymondem a jeho ženou Gaye.⁹ Jejich přehlídky a velkolepé večírky jsou velice prestižní a účastní se jich světoznámé modelky. U nás se tato značka dostala do širšího povědomí až přibližně v posledních deseti

⁷ „...And Justice For All“. *Imdb.com*. N.p., 1999-2018. 20. července 2018.

⁸ „The Godfather: Part III“. *Imdb.com*. N.p., 1999-2018. 20. července 2018.

⁹ „Victoria's Secret“. *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. 13. července 2018.

letech, proto Chandler v češtině zevšeobecňuje: „Pane bože! To je ona. **Ta modelka, co předvádí prádlo...** Godeacrová nebo tak nějak.“

Kdyby se překlad dělal dnes, mohlo by se jméno značky klidně použít, protože ho lidé, zejména ženy, už znají a také se mezitím objevilo v jiných seriálech. Jedním z nich je *The Big Bang Theory* (Teorie Velkého třesku). Penny se o prádle z obchodu Victoria's Secret zmíní v sedmnácté epizodě třetí řady, kterou odvysílala stanice Prima COOL 29. prosince 2010.¹⁰ Na stejné stanici byl vysílán i druhý seriál *How I Met Your Mother* (Jak jsem poznal vaši matku), v jehož desátém díle třetí sezóny jde Ted a Barney na večírek Victoria's Secret, kde se potkají s Heidi Klum. Tento díl měl v České republice premiéru 4. října 2010.¹¹

Epizoda 01x08 (The One Where Nana Dies Twice, Loučení s babičkou)

Monica s Rossem se dozví, že jejich babička je v nemocnici a umírá, jedou ji tedy navštívit, aby se s ní mohli rozloučit. Potkají se zde se svými rodiči a my poznáváme, jaký má Monica komplikovaný vztah s matkou, která svoji dceru neustále kritizuje: „What's with your hair?“ Monica: „What?“ Její matka se ptá: „What's different?“ Monica odpovídá: „Nothing.“ Její matka podotkne: „Oh, maybe that's it.“ Monica se v zoufalosti otočí k Rossovi: „She's unbelievable! Her mother is...“ Ross se jí snaží uklidnit: „Relax, relax. Okay, we're gonna be here for a while, it looks like, and **we still have your boyfriends and your career to cover.**“ Monica zaúpí: „Oh, god.“ Moničina máma Judy se pokaždé Moniky ptá na její milostný i pracovní život a to Moniku doslova dohání k šílenství. Ross ji tedy uklidňuje a v podstatě nabádá, aby šetřila mentální síly, protože ví, jaké dotěrné otázky Judy ještě Monice položí. V českém překladu to ale vyzní odlišně. Moničina máma: „Máš něco s vlasy?“ Monica: „Proč?“ Její matka: „Jiný účes.“ Monica: „Nemám.“ Máma: „Oh, to je škoda.“ Monica k Rossovi: „Je nemožná! Její matka jí umírá...“ Ross ji přeruší: „Zachovej klid. Jen klid. Teď to tu musíme vydržet. **Bud' statečná, máš ještě svou práci a kamarády.**“ V češtině ji říká, aby to nevzdávala, že se může obrátit na své přátele a navíc má dobrou práci. Vytrácí se tak původní smysl a obrázek toho, jaký je mezi matkou a dcerou vztah. Rossovu větu bych přeložila spíše takto: „Uklidni se. Klid. Vypadá to, že tu chvíli budeme. Ještě se tě bude vyptávat na kluky a práci.“

¹⁰ „Seznam dílů seriálu Teorie velkého třesku“. *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. 13. července 2018.

¹¹ „Seznam dílů seriálu Jak jsem poznal vaši matku“. *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. 13. července 2018.

Epizoda 01x10 (The One with the Monkey, Opička)

Desátý díl první řady je silvestrovský. Přátelé sedí v kavárně, když přijde Rachel a zeptá, co mají v plánu na oslavu konce roku. Ostatní ji chtějí odehnat a ona nechápe proč: „What is wrong with New Year's?“ Chandler jí to vysvětlí: „Well, nothing for you. You have Paolo. You don't have to face the horrible pressures of this holiday. Desperate scramble to find anything with lips just so **you can have somebody to kiss when the ball drops!** Man, I'm talking loud.“ Chandler se rozčiluje, protože nemá nikoho, s kým by se mohl na Nový rok políbit. The ball drop je více než sto let stará silvestrovská tradice, při které se v New Yorku na Times Square spouští obrovská světelná koule přesně o půlnoci. Většinou celou akci doprovází živá hudební vystoupení. V roce 1997 u nás o této tradici věděl málokdo, proto se překlad zobecní: „Tebe se to netýká. Ty máš Paola. Nemusíš čelit hroznému stresu té noci. Zoufale shánět cokoli, co má rty, **abys ho mohla o půlnoci políbit.** Páni, já se rozčilil!“ The ball drop zazní v epizodě ještě dvakrát. Nejprve se o kouli zmíní Ross, v češtině je použito „až odbije půlnoc“ a podruhé Rachel, která má nateklé rty, zamrmlá „půlnoc je na spadnutí“. O dvacet jedna let později je tradice známá i u nás, a to díky filmům jako je třeba New Year's Eve (Šťastný Nový rok) režiséra Garryho Marshalla z roku 2011. Mohl by se tedy použít překlad z tohoto snímku, Chandler by tak mohl říct: „...Zoufale shánět cokoli, co má rty, abys ho mohla políbit, až spustí kouli.“

Epizoda 01x16 (The One with the Two Parts: Part 1, Dvojčata)

V tomto díle slaví Phoebe a její dvojče Uršula narozeniny. Rachel se ptá Phoebe, co by chtěla k narozeninám a ta jí odpoví: „Well, what I really want is **for my mum to be alive** and enjoy it with me, but...“ Rachel se zarazí: „Okay...Let me put it this way – **anything form Crabtree & Evelyn?**“ Phoebe nadšeně souhlasí: „Ooh! **Bath salts would be nice.**“ V této ukázce jsou hned dvě problematické pasáže.

První se týká Phoebiny mámy Lilly, která spáchala sebevraždu, proto Phoebe na Rachelinu otázku odpovídá, že by si přála, aby její máma byla naživu. Není mi jasné, jak se v překladu mohlo objevit: „Víš, aby **moje čtvrtá máma byla naživu** a tady se mnou...“ Moje teorie je, že se pravděpodobně už v originální dabingové listině objevil překlep nebo si překladatel zaměnil předložku ‚for‘ za číslovkou ‚four‘ (čtyři) a od toho vzniklo spojení ‚čtvrtá máma‘. Jsou to pouze mé domněnky, protože dabingovou listinu ani překlad jsem k dispozici neměla, ale jiné vysvětlení pro tuto chybu nemám. Phoebe sice na konci třetí série najde svoji biologickou matku, která jí a její sestru Uršulu svěřila do péče Lilly, ale rozhodně nemá matky čtyři.

V druhé pasáži se opět jedná o zobecnění, protože firma na kosmetické výrobky ‚Crabtree & Evelyn‘ v Česku známá nebyla, řekne Rachel česky: „Dobře...Povím to jinak. **Chtěla bys kosmetiku?**“ Phoebe by si v originále přála ‚koupelovou sůl‘ (nebo ‚sůl do koupele‘), ale v překladu zazní: „To je bezvadnej nápad.“ V tomto případě se nedal použít doslovný překlad, protože věta ‚Koupelová sůl by byla skvělá.‘ má dvakrát větší počet slabik než ‚Bath salts would be nice.‘ a kvůli synchronizaci by se nedala použít. Jméno značky ‚Crabtree & Evelyn‘ by se dnes dalo nahradit jiným názvem firmy, například ‚Chtěla bys něco ze Sephory (popřípadě Déemka, Manufaktury aj.)?‘

Epizoda 01x17 (The One with the Two parts: Part 2, Správná rozhodnutí)

Na konci předchozí epizody Rachel spadne při sundávání vánočních světýlek a poraní si kotník. Monica ji odvede na pohotovost, kde potkají dva přitažlivé doktory, které hrají George Clooney a Noah Wyle. Ve stejné době oba herci tyto role ztvárnili i ve známém seriálu ER (Pohotovost, 1994 – 2009), proto se od diváků dočkají vřelého potlesku, když se poprvé objeví na scéně. Holky pozvou lékaře na rande do jejich bytu a ti pozvání rádi přijmou. Monica je přivítá a Rachel je pozve, aby se posadili: „Listen, why don't you guys sit down and we'll get you some glasses. **STAT!**“ Slovo ‚STAT‘ je zkratka pro latinské ‚statim‘ a znamená ‚hned‘. Používá se v lékařské profesní mluvě ve vypjatých situacích, kdy personál musí co nejrychleji splnit rozkazy ošetřujícího lékaře (například při resuscitaci). Pokud vím, v českém nemocničním prostředí se ‚statim‘ používá u vypisování žádosti na rychle zpracování laboratorních testů, ne však ve stresových situacích. Z tohoto důvodu Rachel řekne: „Nechcete se posadit? My přineseme skleničky. **Tudy.**“ Což je dobré řešení, protože Rachel navíc slovo ‚tudy‘ doplní gestem, aby mužům ukázala směr.

Scéna pokračuje, když se Clooney s Wylem posadí a povídají si o tom, že holky se zdají být naprosto normální. Clooney říká: „Relax. Take a look around, there are no pagan altars. No piles of bones in the corners. They're fine. **Go like this.**“ Vycení na svého kamaráda zuby, aby mu naznačil, že na nich něco má a očistil si je. Tentokrát je české znění mnohem vtipnější než originál: „Uklidni se. A koukej, nemaj oltáře, nemaj žádný hromady kostí,“ a když vycení zuby, řekne, „**upírky asi nebudou, co?**“ Replika se sice tematicky do dialogu hodí, navíc dabing Jana Kanyzy je výborný, ale Wyle reaguje na Clooneyho původní poznámku, zvedne ruku a prstem si očišťuje zuby. V tomto okamžiku replika o upírkách v češtině poněkud ztrácí na smyslu, i přes to bych ji tam ponechala, protože mě pokaždé rozesměje.

Epizoda 01x18 (The One with All the Poker, Hráči pokeru)

Jak už název naznačuje, osmnáctá epizoda je celá o karetní hře poker. Holky chtějí, aby je kluci naučili pravidla pokeru a pak mohli hrát všichni společně. Když po první partii holky prohrají a dluží klukům peníze, Chandler se je snaží vymanit: „Rach, we gotta settle.“ Rachel se zeptá: „Settle what?“ Chandler ironicky odpoví: „**The Jamestown Colony of Virginia. You see, King George is giving us the land, so...**“ V tomto příkladu si Chandler hraje nejen s kartami, ale i s jazykem. Sloveso ‚settle‘ má v angličtině několik významů, jedním z nich je ‚vyrovnat účet‘, tak ho i Chandler původně použije, protože chce, aby mu Rachel dala peníze, které v pokeru prohrála. Když se Rachel zeptá, co by měla vyrovnat, Chandler se následující větou přesune k dalšímu významu slovesa ‚settle‘, což je ‚osídlit území‘. Jamestown byla první anglická kolonie, která zůstala trvale obydlena.¹² V českém jazyce sloveso významově podobné ‚settle‘ nemáme. Čeští tvůrci ale vymysleli výborný překlad, kde funguje sloveso ‚srovnat‘ velmi podobně jako ‚settle‘. Chandler totiž řekne: „Rachel, musíme se srovnat.“ Ta se zeptá: „Srovnat co?“ Chandler: „**Město New York se zemí. Už mě totiž pěkně štve, takže...**“ Sice se nám vytratí odkaz na americkou historii, ale tady to český divák nejspíš oželí, navíc nám zůstane zachována hra se slovy.

Dialog dále pokračuje Rachelinou poznámkou: „So basically, you get your ya-yas by taking money from all of your friends.“ Ross jí to odsouhlasí a Chandler se přidá: „**Yes, I get my ya-yas from Ikea.** You have to put them together yourself but they cost a little less.“ Význam slova ‚ya-yas‘ jsem si musela vyhledat na internetu a jak jsem zjistila, nebyla jsem jediná, kdo tomuto spojení nerozumí. Na jednom fóru¹³ jsem našla vysvětlení, že ‚ya-yas‘ jsou věci, které v člověku vzbuzují nadšení, někdy i sexuální, Rachel tento výraz použije, aby si rýpla do Rosse. Chandler se toho chytne a řekne, že si svoje ‚ya-yas‘ kupuje v obchodě Ikea. Tady už se názory přispěvatelů liší. Já se přikláním k myšlence, že Ikea je známá svými švédskými pojmenováními pro nábytek a ‚ya-yas‘ by tudíž mohlo být jméno nějakého výrobku. V přeložené verzi jsou ‚ya-yas‘ uvedeny jako ‚hračky‘, akorát Chandler si je nekupuje v Ikea: „**Ano, já ty své mám z druhé ruky.** Člověk si je musí sestavit sám, ale je to levnější.“ Já bych možná místo ‚hračky‘ použila ‚kravinky‘, sice to úplně nevystihuje

¹² MAUK, David, and OAKLAND, John. *American civilization: an introduction*. Seventh edition. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018. Print. ISBN 978-1-138-63172-4.

¹³ „So you get your ya-yas by taking money from your friends“. *Every Friends' Joke*. N.p., 2011. 21. července July 2018.

význam ‚ya-yas‘, ale má to aspoň trochu vulgární nádech. Samozřejmě bych i v české verzi ponechala Ikea, protože dnes už tento obchod zná každý.

Epizoda 01x21 (The One with the Fake Monica, Falešná Monica)

Joey se snaží vymyslet si herecký pseudonym, protože podle jeho agentky je příjmení Tribbiani příliš exotické. Chandler mu s výběrem nového jména pomáhá: „How about Joey Pepponi?“ Joeymu se to nezdá: „No. Still too ethnic. My agent thinks I should have a name that's more neutral.“ Chandler zkusí: „**Joey...Switzerland?**“ Joey se snaží najít neutrální jméno a Chandler mu ze srandy navrhne Switzerland (Švýcarsko). Vtip je v tom, že Švýcarsko si drží pověst neutrálního státu, nezúčastnilo se ani jedné ze světových válek a není členem NATO. V americké angličtině lidé říkají ‚I'm Switzerland‘, aby vyjádřili neutrální postoj třeba při hádce. Obzvláště pokud se dohadují dva kamarádi, ten třetí se ‚prohlásí za Švýcarsko‘ a má tím na mysli, že se nepřiklání ani k jedné straně ani k druhé. V našem jazyce se toto spojení skoro vůbec nepoužívá, proto Chandler Joeymu navrhne: „**Joey...Svěcený?**“ Vtip v použití neutrální Švýcarska se tím pádem vytrácí. Za zvážení by stála možnost ‚Joey...Švýcar?‘, ale i tak by překlad nevyzněl lépe než originál.

Chandler mu poté navrhne jméno ‚Joseph Stalin‘, Joeymu se to zalíbí a v nevinné nevědomosti pseudonym použije, až potom zjistí, kdo Josif Stalin ve skutečnosti byl. Celá situace vyvrcholí na konci epizody, kdy je Joey na castingu a ohlásí se pseudonymem ‚Holden McGroin‘, od obecnstva se zvedne vlna smíchu. Když se totiž jméno ‚Holden McGroin‘ vysloví nahlas, zní to téměř stejně jako ‚holding my groin‘, což by se dalo přeložit jako ‚držím si koule/rozkrok‘. Zřejmě mu i toto jméno poradil Chandler a Joey se opět nechal napálit. V překladu zazní jméno ‚Karl Marx‘, čeští tvůrci tím evidentně chtěli navázat na předchozí Chandlerův návrh ‚Joseph Stalin‘.

Epizoda 01x22 (The One with the Ick Factor, Sny o milencích)

Monica začne chodit s Ethanem, který je o několik let mladší, a ona se tak stává terčem posměchu pro ostatní přátele. Joey naráží na jeho mladý věk, když se Moniky zeptá: „Listen, next time you talk to him, could you ask him **which one the strongest Power Ranger is.**“ Power Rangers, u nás známý pod názvem Strážci vesmíru, byl seriál devadesátých let populární především mezi dětmi ve věku asi 8 až 12 let. Skupina pěti nebo šesti hrdinů v různobarevných kombinézách bojuje proti padouchům z celého vesmíru, při tom jim pomáhala robotická zvířata – pterodaktyl, šavlozubý tygr, tyranosaurus a další. Pokaždé, když potřebovali jejich pomoc, překřížili předloktí a křičeli ‚Morfujeme!‘ tak, jak to

následně předvedou Ross, Chandler i Joey. V české verzi ale Joey řekne: „Až ho příště uvidíš, můžeš se ho zeptat, **jak zní Pythagorova věta.**“ Tato narážka je sice také na místě, protože ukazuje, jak mladý Ethan je, když ještě chodí do školy a učí se Pythagorovu větu, ale já bych zvolila jiný překlad a to hned ze dvou důvodů. Za prvé o Joeym víme, že neoplývá právě vysokou vzdělaností a dalo by se předpokládat, že sám o Pythagorově větě moc neví. Za druhé po tom, co Joey dokončí větu, kluci se začnou smát a předvádí, jak ‚morfujou‘ Power Rangers. Celkově tedy Joeyho narážka v češtině nezapadá. Strážci vesmíru byli v té době populární i u nás, a proto bych raději volila doslovný překlad: „Příště až ho uvidíš, zeptej se ho, jakej Strážce vesmíru je nejsilnější.“

Epizoda 01x23 (The One with the Birth, Narodil se kluk)

V závěru první řady začne Carol rodit, a tak ji všichni jedou do porodnice podpořit. Rachel vidí příležitost k seznámení se s mladým atraktivním doktorem Franzblauem, proto se dojde domů převléknout a když se vrátí, ptá se ostatních, zda ho neviděli. To zaujme Chandlera a zeptá se: „**Rachel, what's the deal with you and doctors anyway? Is like your father a doctor?**“ Rachel přitaká: „Yeah, why?“ Chandler se ošije: „No reason,“ a s vykulenýma očima se podívá na Moniku s Phoebe. Chandler zjišťuje, proč se Rachel tolik zajímá o doktory a snaží se jí naznačit, že možná hledá partnera, který se podobá jejímu otci. Jemně se dotkneme tématu ‚daddy issues‘, což jsou problémy spojené s odcizením mezi dcerou a otcem, často mají následky do dceřiny dospělosti. Ta může mít problém navázat milostný vztah s mužem, který se právě velmi často podobá dceřině otci. Když vezmeme v úvahu, že Rachel nakonec skončí s Rossem, který má sice ‚jen‘ PhD, něco na Chandlerově teorii bude. V české verzi se tomuto tématu úplně vyhnou, protože Chandler se zeptá: **Rachel, proboha, co ti na něm záleží? Ty už snad mimino nejsi.**“ Rachel: „Ne, proč?“ Chandler: „Jen tak.“ Při tom si myslím, že by se dal použít doslovnější překlad: „Rachel, co to máš pořád s těmi doktory? Je tvůj táta doktor nebo co?“ Rachel: „Je, proč?“ Chandler: „Jen tak.“

3.2 Desátá série

V ději se posouváme o deset let, během kterých se mnoho věcí změnilo. Monica a Chandler se vzali a plánují rodinu, Ross se stihl dvakrát oženit a rozvést, Rachel si vybuodovala kariéru v módním průmyslu, otěhotněla s Rossem a porodila dceru Emmu. Phoebe porodila bratrovi dvojčata a navázala vážný vztah s Mikem, Joey dostal velkou roli v seriálu a zamiloval se do Rachel, se kterou teď bydlí. Devátá řada končí, když jsou všichni na Barbadosu a Joey vyzná své city Rachel. Ross se mezitím dá dohromady s Charlie, bývalou přítelkyní Joeyho.

V desáté sérii se posouvá nejen děj, ale i český překlad. Není tu nutné provádět tak velký počet adaptací i počet jazykových nesrovnalostí se zmenšil. Nevyskytují se ani žádné všeobecné tendence, jako tomu bylo v první sérii. Jeden problém se vyskytl ve třetím díle, když za Monikou a Phoebe přijede kamarádka Amanda (Jennifer Coolidge), která mluví falešným britským přízvukem. Něco takového se do českého dabingu převádí těžko, většinou se tento aspekt angličtiny do překladu nepromítá. Celkově se v poslední řadě vyskytly čtyři adaptace amerických reálií, o kterých jsem se rozepsala podrobněji.

Epizoda 10x01 (The One After Joey and Rachel Kiss, Když si Joey a Rachel dali pusu)

Přátelé jsou společně na Barbadosu, kde probíhá paleontologická konference. Scéna se odehrává v Moničině a Chandlerově hotelovém pokoji, kam přijde i Phoebe a společně přes stěnu poslouchají, co se děje ve vedlejších místnostech. Na jedné straně špehují Joeyho a Rachel a na druhé odposlouchávají Rosse s Charlie. Monica si z ničeho nic uvědomí: „Wait a minute, Ross and Charlie, Joey and Rachel, Phoebe and Mike. We're the only people leaving with the same person we came with.“ Chandler ironicky poznamená: „That's not true. I came with Monica and **I'm leaving with Weird Al**.“ Tato poznámka je mířená na Moničiny vlasy, které jí kvůli vysoké vlhkosti vzduchu z kudrnatěly a nabyly na objemu. Chandler ji přirovná k Weird Alovi, což je americký bavič a zpěvák, který mimo jiné paroduje písně jiných interpretů. V české adaptaci je však použito jiné jméno, protože když Monica řekne: „Páni, moment. Ross a Charlie, Joey a Rachel, Phoebe a Mike. Jsme jediný, kdo odjíždějí s tím, s kým jsme přijeli.“ Chandler jí odpoví: „To není pravda. Přijel jsem s Monikou a **odjíždím s Hendrixem**.“ Předpokládám, že přirovnání k Jimimu Hendrixovi se do českého prostředí hodilo více, a to ze dvou důvodů. Za prvé Weird Al není v České republice tak známý jako Hendrix a za druhé „odjíždím s Weird Alem“ nezní v češtině příliš dobře. Moničin účes je sice více podobný tomu, co nosí Al, ale ani připodobnění k Jimimu není mimo mísu a Chandlerova poznámka tím rozhodně ani v češtině neztrácí na vtipnosti.

Epizoda 10x03 (The One with Ross's Tan, Jak Ross chtěl být opálený)

Ve třetím díle si na sebe Ross nechá nastříkat opálení, ale bohužel se nedočká výsledku, jaký očekával. V kabině si stoupne před trysky, které mu nasprejují přední stranu těla, po napočítání do pěti se má otočit, aby měl "opálená" i záda, ale Ross to nestihne, tudíž mu nástřík přistane opět na břicho. Když přijde našťvaný k Monice a Chandlerovi, má už obličej výrazně opálený, vše završí tím, že si zvedne svetr a na boku má jasně vidět dělicí čáru mezi tmavším břichem a světlejšími zády. Chandler se mu vysměje se slovy: „Oh my god, you can do **a duet of Ebony and Ivory** all by yourself.“ Ebony and Ivory je duet Paula McCartneyho a Stevieho Wondera, který byl napsán v roce 1982 a pojednává o tom, proč lidé bílé a černé pleti spolu nemohou žít v harmonii stejně jako klapky klavíru.¹⁴ Ebony doslova znamená eben a ivory je slonovina. Český překlad je velmi zjednodušen, protože Chandler řekne: „No páni, **ted' můžeš zpívat duet Černá a bílá úplně sám.**“ Podobně jako v předešlém příkladu i zde je českému divákovi předložena adaptovaná verze, která se sice mírně vzdaluje od originálu, ale zároveň zůstává zachována ironie a humornost komentáře. Myslím, že by se dal použít i překlad s anglickým názvem písně: „No páni, ted' můžeš zpívat duet Ebony and Ivory úplně sám.“

Epizoda 10x04 (The One with the Cake, Dort)

V této epizodě Emma slaví první narozeniny a Rachel pro ni pořádá oslavu. Joey nekoupil oslavenkyni žádný dárek, protože mu přijde, že něco takového jednorocní dítě nedokáže ocenit. Svůj názor demonstruje na příkladu: „The other day she laughed for, like, an hour at a cup. Just a cup with a picture of Elmo on it dressed as a farmer. **And he's standing next to this cow, and the cow says ,El-mooo!**‘ Man, that's a funny cup.“ Stejně jako český jazyk i ten anglický má svá citoslovce, která vyjadřují řeč zvířat, takže například americká kráva dělá moo, kočka meow, slon toot apod. Na hrnečku, který Joeyho a Emmu tak rozesmál, je namalovaný Elmo (postavička ze Sesame Street) a vedle něj stojí kráva, která říká ‚El-mooo!‘ – spojení jména Elmo a moo. U nás krávy bučí, takže by na obrázku muselo být ‚El-buuu!‘ a celkový výsledek by nebyl tolik vtipný. Z toho důvodu je v české verzi použito jiné zvíře: „Tuhle se asi hodinu řehtala na hrnek. Na hrnek, na kterým je **Elmo ze Sezamu oblečený jako farmář, stojí vedle kozy a ta říká ,El-meee!**‘ Bože, to je srandovní hrnek.“

¹⁴ „Ebony and Ivory“. *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. 14. července 2018.

Dle mého názoru je adaptace zvolená správně, i když dnes by se překlad mohl změnit na krávu říkající ‚El-muuu!‘ a divák by vtip i tak pochopil.

Epizoda 10x07 (The One with the Home Study, Prohlídka bytu)

Rachel se přizná, že má od dětství strach z houpaček a Ross se ji snaží přesvědčit, aby šla s ním a Emmou na dětské hřiště a viděla, jaká může být houpání zábava. Ross postrkuje Emmu na houpačku a ta se nadšením směje, Rachel z toho má takovou radost, že chce Emmu pohoupat sama. Ross chce vše zaznamenat na fotoaparát a stoupne si tedy, aby je vyfotil, ale kluk na vedlejší houpačce ho kopne do hlavy a Ross spadne na zem. Při vstávání rozčileně nadává: „**Son of a bitch!**“ Pohlédne na tři cizí děti, kteří ho s nelibostí sledují a řekne: „Oh, relax. **I didn't say the F-word!**“ Tady máme ukázkou toho, jak český překlad někdy zjemňuje americké vulgarismy. Nadávka ‚son of a bitch‘ by se do češtiny dala doslovně přeložit jako ‚z kurvysyn‘ nebo by se v této scéně dalo použít i mírnější ‚do prdele‘. V desátém díle této série stejnou nadávku řekne Joey Chandlerovi, když si myslí, že podvádí Moniku. V českém překladu ho Joey nazve ‚darebákem‘, což se originálu blíží, ale stále je to velmi mírný výraz. Ross navíc řekne, že nepoužil ‚the F-word‘, což se v angličtině používá, když nechcete vyslovit ‚fuck‘, které má více významů a patří mezi nejvulgárnější výrazy. Do češtiny by se celá konstrukce **not say the F-word** překládala s obtížemi, proto Ross řekne: „**Do psí díry...**Jen klid, **to nebylo sprostý slovo.**“ Já bych volila nějakou z peprnějších variant, například: „Do prdele...Jen klid, mohl jsem říct horší slovo na P!“

Epizoda 10x14 (The One with Princess Consuela, Princezna Consuela)

Monica a Chandler si kupují nový dům, ale ostatní z toho nejsou nadšení. Nejhůře celou situaci snáší Joey, proto se ho Monica snaží přesvědčit, aby se na dům jel s nimi podívat, a on nakonec souhlasí: „You know what? You are my friends. I wanna be supportive. I will come with you. **Shotgun!**“ Chandler zareaguje: „Damn it!“ Slovo ‚shotgun‘ se v Americe používá, když si člověk chce zamluvit místo vedle řidiče v autě. Fráze se odvodila od ‚riding shotgun‘ a ‚shotgun messenger‘, tyto výrazy pocházejí přibližně z konce 19. století, používaly se na divokém západě a označují muže, který seděl na voze vlevo od vozky, v rukou měl zbraň (shotgun), aby v případě nutnosti ochránil vůz před bandity.¹⁵ V češtině žádný takový výraz nemáme, a proto Joey řekne: „Víte co? Jste moji přátelé, chci bejt vstřícněj, jedu s váma. **Z donucení!**“ Chandler: „Do pytle!“ I když se adaptace významově

¹⁵ PECKHAM, Aaron. *Urban dictionary: fularious street slang defined*. Kansas City, MO: Andrews McMeel Pub., 2005. Print. ISBN 0-7407-5143-3

výrazně liší od originálu, Joeyho ‚z donucení‘ zde funguje skvěle, protože se do situace hodí a navíc vyhovuje synchronizaci. Těžko bychom mohli použít spojení ‚Sedím vepředu!‘ nebo ‚Přední sedadlo!‘, která by významově odpovídala americkému ‚shotgun!‘, protože mají větší počet slabik a výkřik by byl asynchronní.

Epizoda 10x17 (The Last One: Part 1, Poslední epizoda)

V úplně poslední epizodě porodí náhradní matka Monice a Chandlerovi dvojčata, ti ale počítali pouze s jedním miminkem a jsou šokováni, když při porodu zjistí, že mají mít děti dvě. Chandler se Moniky ptá, co budou dělat, ta rezolutně odpoví, že si je nechají: „We have waited so long for this. I don't care if it's two babies. I don't care if it's three babies. **I don't care if the entire cast of Eight is Enough comes out of there.**“ Opět se jedná o referenci, tentokrát na americký seriál *Eight is Enough*, který měl celkem 5 sezón a vysílal se v letech 1977 – 1981 na stanici ABC. Příběh byl inspirován skutečným novinářem Thomasem Bradenem a jeho osmi dětmi.¹⁶ V České republice se seriál nikdy nevysílal, i proto se v české verzi objeví známá pohádka: „Vždyť jsme na to tak dlouho čekali. Je mi jedno, že jsou dvě. Ať jsou třeba tři. **Ať klidně porodí třeba Sněhurku a sedm trpaslíků.**“ Tato varianta není špatná, naprosto vystihuje, co tím Monika chce říct. Přesto by se dal použít překlad, který by se originálu blížil mnohem víc. Například seriál *Step by Step* (Krok za krokem) byl u nás populární od devadesátých let a počtem dětí se blížil k obsazení *Eight is Enough*, výborně by se tak hodil do českého scénáře, který by pak mohl vypadat takto: „...Ať si porodí třeba všechny děti z Kroku za krokem.“

¹⁶ „Eight Is Enough“. *Imdb.com*. N.p., 1990. 17. července 2018

3.3 Tabulka výrazů

Do následující tabulky jsem zahrnula slova nebo spojení, která byla do českého dabingu přeložena nepřesně. Jedná se většinou o názvy potravin nebo jídel, která u nás v devadesátých letech byla neznámá nebo o názvy, které musely být adaptovány z důvodu dobré synchronizace. Všechny kromě ‚mailbox‘ zazněly v první sérii. Ve sloupci ORIGINAL jsou slova z původního znění, uprostřed je jejich překlad použitý v českém dabingu a do třetího sloupce jsem uvedla možnost, jak by se mohly výrazy překládat dnes.

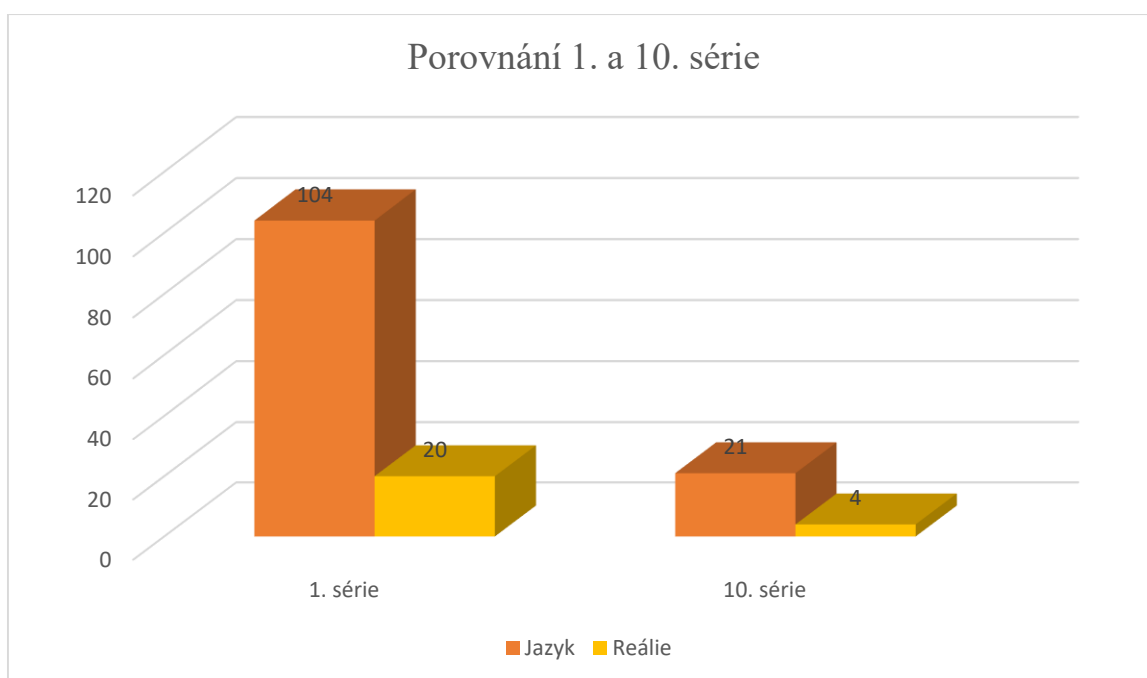
ORIGINAL	PŘEKLAD	UPRAVENÝ PŘEKLAD
High school	Gypl	Střední (škola)
Cafeteria	Kavárna	Jídlna
Cookie	Dortík	Sušenka
Gravy boat	Nádobí	Omáčkovník
Wine guy	Vrchní z kavárny	Sommelier
Saltines	Rozinky	Krekry (slané)
Pop tarts	Koláč	Krekry (sladké)
Roommates	Kamarádi	Spolubydlící
Retainer	Méďa	Rovnátko
Tater tots	Vařený brambory	Krokety
Hummus	Sálat	Humus
Pictionary	Černež petr	Šarády/Aktivity
Machine	Přístroj	Záznamník
Mailbox	Sloup	Poštovní schránka

4 Porovnání první a desáté série

4.1 Graf porovnání

Po zpracování všech dílů první a poslední řady seriálu *Přátelé*, jsem došla k následujícím výsledkům:

- Celkový počet nepřesností, která bych já opravila, je 149
- Z tohoto počtu se jich 124 vyskytlo v první sérii a 25 v desáté sérii
- V první sérii bylo 104 jazykových nepřesností a 20 adaptací amerických reálií na české prostředí
- V desáté sérii jsem jazykových nepřesností našla 21 a pouze 4 adaptace reálií
- v obou kategoriích klesl počet nepřesností v desáté sérii na pětinu oproti sérii první
- Jelikož mají řady rozdílný počet dílů, vypočítala jsem průměrný počet nepřesností na jeden díl; v první řadě je to 5 nepřesností na díl, v poslední řadě jenom 1

4.2 Příklady jazykových nepřesností

Pro ilustraci uvádím některé z příkladů jazykových nepřesností, které nejsou tak zajímavé, abych o nich psala rozsáhle, ale započítala jsem je do celkového počtu.

- Rachel: „Well, I said ‚maybe‘.“ X „Počkej moment.“
- Monica: „Joey, stop hitting on her.“ X „Joey, nerozčiluj ji.“
- Phoebe: „What's up with the universe?“ X „To je nějaká spravedlnost?“
- Phoebe: I can't drink this now.“ X „Držím dietu.“
- Joey: „I thought we were trying to find stuff.“ X „Myslel jsem svoji sestřenicí.“
- Joey: „I was naked.“ X „Byl jsem mokrej.“
- Ross: „We don't have to go down that road.“ X „Proč jsme na to šli takovou oklikou?“
- Monica: „You suck!“ X „Vedeme!“
- Rachel: „Did I just share too much?“ X „Asi jsem mu dovolila moc.“
- Ross: „You know how close women can get.“ X „Vymejšlí si pitomosti.“
- Chandler: „Anybody seeing a nipple?“ X „Co z toho jejich dítěte bude?“

Všechny tyto ukázky jsou z první řady. Jak je patrné, český překlad byl u některých replik volnější. Našla jsem i věty, které mi v dané situaci přišli nesmyslné, nemohla jsem je tedy ani popsat, protože jsem nevěděla, jak je autor překladu či úpravce dialogů zamýšlel. Bohužel jsem k dispozici neměla původní překlad ani adaptovanou verzi scénáře s úpravami, takže jsem nemohla zjistit, kde nepřesnosti vznikly.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo rozpoznat nepřesnosti v českém překladu seriálu *Přátelé*. Tyto nepřesnosti jsem rozdělila do kategorií a zajímavé případy jsem rozebrala podrobněji, u některých z nich jsem uvedla možnosti, jak by mohl překlad vypadat dnes. Zároveň jsem chtěla dokázat, že se překlad tohoto seriálu vyvíjel a byl ovlivněn několika vnějšími faktory. Na základě porovnání překladů první a desáté série, jsem zjistila, že má hypotéza byla správná. Jak výsledky ukázaly, v poslední řadě se objevilo mnohem méně jazykových nepřesností i adaptací amerických reálií na české prostředí. Dle mého názoru, tento vývoj zapříčinily tyto faktory – globalizace, internet a otevřenost vůči západní kultuře.

Globalizace je fenomén, který se rozšířil především po konci studené války, kdy se východ a západ propojily v oblasti kultury, ekonomiky a mezinárodního obchodu. Díky tomuto procesu se k nám dostávají nové technologie, výrobky, způsoby myšlení apod. K tomu všemu nám pomáhá internet a rychlý přenos informací. V roce 1996, kdy se pracovalo na překladu první série, byl u nás internet luxus pro vybrané, o osm let později se situace rapidně mění a k internetu je připojeno mnoho komerčních uživatelů a domácností, o roce 2018 ani nemluvě. Jestli jsou sociální sítě k něčemu dobré, pak je to určitě možnost spojit se s lidmi z celého světa a poznávat jejich kulturu. Celková otevřenost vůči ostatním kulturám nám pomáhá v rozšiřování vědomostí a toleranci. Jak to ale souvisí s překladem?

Lidé se celý život učí něčemu novému a je tomu tak i u překladatele, úpravce dialogů, herce, režiséra, zvukaře a především diváka. Díky internetu máme přístup k nespočtu informací, novým seriálům a filmům, zvykli jsme si sledovat dění v Americe a celém světě. I když tyto informace třeba přímo nevyhledáváme, sypou se na nás z jiných médií – televizí, rádií nebo novin. Novému přísunu informací v podstatě nelze v civilizovaném světě uniknout. Při práci na překladu není tedy nutné dělat tak velké ústupky jako tomu bylo dříve. Diváci, kteří třeba sledují více seriálů z americké produkce, znají reálie a kulturu mnohem lépe, než tomu bylo v devadesátých letech. Proto i první série *Přátel* se drží spíše toho tradičního dabingu, kdy se možná upřednostňovala synchronizace na úkor přiblížení se původnímu textu. V desáté sérii se tendence obrací a převládá snaha o překlad, který se co nejvíce podobá původnímu znění. Jsem si jistá, že kdyby se překlad dělal dnes, vypadal by zase o trochu jinak.

Při psaní mé bakalářské práce jsem zjistila, že dabing je náročné, krásné a umělecké řemeslo. Ztotožnila jsem se se slovy Vojtěch Kostihy i Sylvie Talpové hovořící o tom, že při překládání je potřeba „cítit styl originálu“, ale zároveň také vytvářet nové umělecké dílo.

Bibliografie

ABRAMSON, Rudy. HASKELL, Jean. *Encyclopedia of Appalachia*. Knoxville: University of Tennessee Press, c2006. ISBN 1-57233-456-8.

DÍAZ CINTAS, Jorge. ANDERMAN, Gunilla. *Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008. ISBN 978-0-230-01996-6

DÍAZ CINTAS, Jorge. *New trends in audiovisual translation*. Tonawanda, NY: Multilingual Matters, c2009. Topics in translation. ISBN 978-1-84769-154-5.

FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno, 2009. ISBN 978-80-7294-343-2

HARRIS, Luther S. *Around Washington Square: An Illustrated History of Greenwich Village*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2003. ISBN 978-0-8018-7341-6.

KAUTSKÝ, Oldřich. *Televizní dabing*. Praha, 1969. Studijní odbor Československé televize. Dostupné z:

http://www.ceskatelevize.cz/program/porady/11104009943/pdf/oldrich_kautsky_televizni_dabing.pdf

KRAJÍČKOVÁ, Michaela. *Seriál Přátelé: Lingvistické, kulturní a technické problémy dabingového překladu*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Simona Javůrková.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Čtvrté, upravené vydání. Praha: Apostrof, 2012. ISBN 978-80-87561-15-7.

MAUK, David, and OAKLAND, John. *American civilization: an introduction*. Seventh edition. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018. Print. ISBN 978-1-138-63172-4.

NEWMARK, Peter. *A Textbook of Translation*. Hertfordshire: Prentice Hall, 1988. ISBN 0-13-912593-0

ORERO, Pilar. *Topics in audiovisual translation*. Philadelphia, PA: John Benjamins Pub., c2004. ISBN 90-272-1662-2

PECKHAM, Aaron. *Urban dictionary: fularious street slang defined*. Kansas City, MO: Andrews McMeel Pub., 2005. Print. ISBN 0-7407-5143-3

TALPOVÁ, Sylva. *Kapitoly o dabingu*. Brno, 2013. Janáčkova akademie múzických v Brně. ISBN 978-80-7460-044-9

Internetové zdroje

“...And Justice For All”. *Imdb.com*. N.p., 1999-2018. 20. července 2018.

“Ebony and Ivory”. *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. 14. července 2018.

“Eight Is Enough”. *Imdb.com*. N.p., 1990. 17. července 2018.

“Federal Insurance Contributions Act (FICA)”. *Bankrate.com*. N.p., 2018. 7. července 2018.

“Friends”. *Imdb.com*. N.p., 1999-2018. 20. července 2018.

“Seznam dělů seriálu Jak jsem poznal vaši matku”. *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. 13. července 2018.

“Seznam dělů seriálu Teorie velkého třesku”. *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. 13. července 2018.

“So you get your ya-yas by taking money from your friends”. *Every Friends' Joke*. N.p., 2011. 21. července 2018.

“Victoria's Secret”. *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. 13. července 2018.

“Vojtěch Kostiha: Simpsonovi jsou v originále sprostější. V Česku musíme ubrat”. *Radiozurnal.rozhlas.cz*. N.p., 2014. 8. června 2018.

“The Godfather: Part III”. *Imdb.com*. N.p., 1999-2018. 20. července 2018.

Křen, M. – Cvrček, V. – Čapka, T. – Čermáková, A. – Hnátková, M. – Chlumská, L. – Jelínek, T. – Kovaříková, D. – Petkevič, V. – Procházka, P. – Skoumalová, H. – Škrábal, M. – Truneček, P. – Vondříčka, P. – Zasina, A.: *SYN2015: reprezentativní korpus psané češtiny*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2015. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Televizní pořady

Retro. Filmový a televizní dabing [epizoda televizního pořadu]. ČT 24, 2011. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/211411000360008/video/>

Všechnopárty. Jak se dělá dabing [epizoda televizního pořadu]. ČT1, 22. 1. 2008. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10090925908-vsechnoparty/208522161600002/>

Friends. [seriál] Kevin S. Bright, Marta Kauffman, David Crane. USA, NBC, 1994 – 2004

Přátelé. [seriál] Kevin S. Bright, Marta Kauffman, David Crane. USA, NBC, 1994 – 2004. ČT1, 1997 – 2004.

How I Met Your Mother. 54. díl The Yips [epizoda televizního seriálu]. Carter Bays, Craig Thomas. USA, CBS, 26. 11. 2007

Jak jsem poznal vaši matku. 54. díl Nervy [epizoda televizního seriálu]. Carter Bays, Craig Thomas. USA, CBS, 26. 11. 2007. Prima COOL, 4. 10. 2010

The Big Bang Theory. 57. díl The Precious Fragmentation [epizoda televizního seriálu]. Chuck Lorre, Bill Prady. USA, CBS, 8. 3. 2010

Teorie velkého třesku. 57. díl Porcování miláčka [epizoda televizního seriálu]. Chuck Lorre, Bill Prady. USA, CBS, 8. 3. 2010. Prima COOL, 29. 12. 2010